

Мемлекет басшысы сөз ба-
сында қонақжайлық танытып,
Саммиттің жоғары деңгейде
ұйымдастырғаны үшін
Өзбекстан Президенті Шавкат
Мирзиёевке алғыс айтты.

Қасым-Жомарт Тоқаев Иль-
хам Әлиевке ілтипат білдіріп,
Әзербайжанның аталған кеңеске
толық мүше ретінде қосылуын
тарихи шешім деп бағалады.
Сондай-ақ Бакудің жаңа стату-
ста аймақ ынтымақтастығын
кеңейтуге айтарлықтай үлес
қосатынына сенім артты.

Президент Орталық Азия
мемлекеттері басшыларының
Консультативтік кездесулері өз
түімділігін дәлелдегенін айтты.

– Қазір Орталық Азия ауқымды
трансформация кезеңін өткеріп
жатыр. Жабық шекаралар
мен оқшауланудың уақыты
өтті. Мұны сеніммен айтуға
болады. Ортақ күш-жігердің
арқасында өңірдің ішкі бірлігі
артты. Бұл елдеріміздің да-
муына және халықаралық
ынтымақтастыққа кеңінен
жол ашты. Әлемнің алдыңғы
қатарлы мемлекеттері өңірдің
жаһандық үдерістерде маңызды
рөл атқаратынын мойындай-
ды. Сондықтан «Орталық
Азия плюс» форматына
қызығушылық артып келеді.

Бұған биыл негізгі шетелдік
серіктестермен өткен саммит-
тер дәлел бола алады. Менің
ойымша, мұндай серіктестіктің
басты мақсаты – өңірдегі
тұрақтылықты нығайту
және орнықты прогресс
үшін жағдай жасау, елдеріміз
бен халықтарымыздың әла-
уқатын, бақуатты тұрмысын
қамтамасыз ету. Орталық
Азияның әлеуметтік-
экономикалық тұрғыдан
қарқынды дамыған әрі жан-
жақты ынтымақтастық пен
бейбітшілік орнаған берекелі
өңір ретіндегі мәртебесін
нығайтуды көздейміз, – деді Пре-
зидент.

Қасым-Жомарт Тоқаев өңірлік
ықпалдастықтың экономикалық
негізін күшейткен толайым
табыстарға тоқталды.

– Өндіріс, энергетика, маши-
на жасау, агроөнеркәсіп және
басқа да секторларда бірлескен
кәсіпорындардың саны көбейіп,
ауқымды жобалар жүзеге асы-
рылып жатыр. Сауда кедергілері
біртіндеп жойылып, жаңа өткізу
бекеттері ашылып, авто,
теміржол арқылы байланыс
жанданып келеді. Нәтижесінде был-
тыр өңір ішіндегі сауда-саттық
көлемі 11,5 миллиард долларға
жетті. Көрсеткішті 20 милли-
ард долларға дейін жеткізу үшін
осы қарқынды сақтау қажет деп
ойлаймын, – деді Президент.

Мемлекет басшысы
перспективті салаларда
серпінді жобаларды бірлесе
іске қосуды ұсынды. Оның ай-
туынша, Қазақстан бидай-
ды, майлы дақылдарды, ет-
сүт өнімдерін терең өңдеу,
мал және органикалық егін
шаруашылықтарын дамыту

ҚАСЫМ-ЖОМАРТ ТОҚАЕВ ОРТАЛЫҚ АЗИЯ МЕМЛЕКЕТТЕРІ БАСШЫЛАРЫНЫҢ VII КОНСУЛЬТАТИВТІК КЕЗДЕСУІНЕ ҚАТЫСТЫ

арқылы бұл
бағытта тиімді
жұмыс атқаруға
дайын. Соны-
мен қатар зама-
науи қоймалар,
логистикалық
орталықтар са-
лу, ішкі
нарыққа және
экспортқа
арналған дай-
ын тағам
өнімдерін өндіру
бағыттарының
келешегі зор.

Президенттің
пікірінше,
халықаралық
аренадағы
өзгерістер кезеңінде Орталық
Азия елдерінің Еуразиядағы
негізгі транзиттік торапқа
айналуға бірегей мүмкіндігі бар.

Мемлекет басшысы елдеріміз
тек келісімді әрі үйлесімді
әрекет еткенде ғана аймақтың
әлеуеті толық ашылатынына
сенімді.

– Бір-бірін қайталайтын
тексерістерден, шека-
радан өту кезіндегі шек-
тен тыс бюрократиялық
рәсімдерден арылу үшін Жүкті
тасымалдаудың бірыңғай
электрондық жүйесін енгізу
мәселесін қарастырған жөн.

Аймақтың әлеуетін одан әрі
нығайту үшін Орталық Азияның
көлік жүйесін дамытудың
кешенді стратегиясын бірлесіп
өзірлеуді ұсынамыз. Шека-
ра маңында қалыптасып
келе жатқан өнеркәсіп хабы
кең мүмкіндікке жол ашады.

Оны дамыту аясында жоғары
технологиялық жобаларды іске
қосуға баса назар аударған жөн, –
деді Президент.

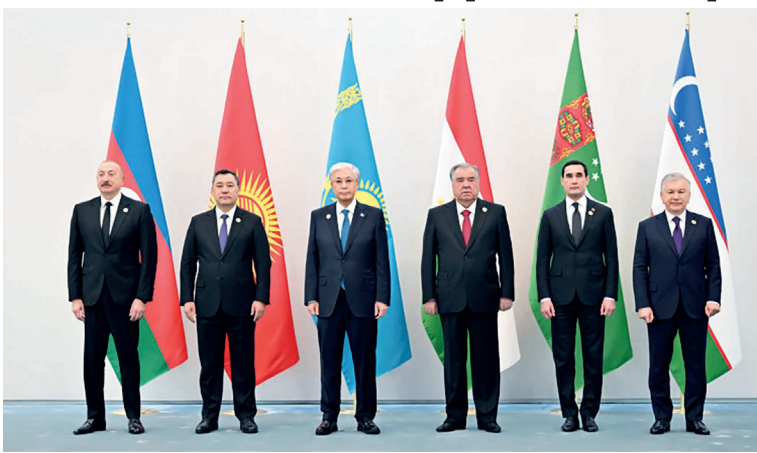
Қасым-Жомарт Тоқаев жиынға
қатысушылар назарын сирек
кездесетін металдарды
өндіру және өңдеу саласындағы
ықпалдастық перспективасына
аударды.

– Мемлекеттеріміз әзірге
толық барланбаған, бірақ
айтарлықтай мол ресурсқа ие.
Аймаққа озық технология тарту
және инновациялық шешімдерді
енгізу ісінде күш біріктіру керек.

Қазақстан Астанада Сирек ме-
талдарды зерттеу жөніндегі
өңірлік орталығын құру баста-
масын көтерген болатын. Бұл
мекемеді кеніштер мен оны
игеру технологиялары туралы
өзекті ақпараттарды жинақтап,
инвесторларға ұсына аламыз, –
деді Мемлекет басшысы.

Қасым-Жомарт Тоқаев жа-
санды интелект техно-
логиясын кеңінен қолдану
нәтижесінде пайда болатын
мүмкіндіктерге тоқталды.

Президент елімізде ЖИ-ді жан-
жақты енгізу шаралары, сондай-

ақ өзбек әріптестермен бірге
атқарылып жатқан жұмыстар
жөнінде баяндады.

– Жасанды интелект
саласындағы серіктестікті одан
әрі дамыту үшін аталған техно-
логияны қолданудың бірыңғай
стандарттарын әзірлеу керек.

Орталық Азия мемлекеттерінде
жасанды интелекті
жауапкершілікпен пайдалану
туралы декларацияның жоба-
сын дайындауды ұсынамын.

Құжат бірлескен цифрлық жоба-
лар аясында мәлімет алмасқан
кезде ашықтықты, сенім мен
қауіпсіздікті қамтамасыз ету-
ге мүмкіндік береді. Осылайша,
барлық қатысушының құқығы
қорғалатынына кепіл болады, –
деді ол.

Президенттің айтуынша, өңір
үшін су қауіпсіздігі мәселесі аса
өзекті.

– Соңғы бес жылда елдеріміз
су саясатына қатысты
ұстанымдарын жаңғыртты.

Су проблематикасының
трансшекаралық сипатын еске-
ре отырып, салалық страте-
гиямызды үйлестіру маңызды
деп санаймын. Бұл бір жағынан
су үнемдеудің анағұрлым сәтті
тәжірибелерін кеңінен тарату
үшін қажет. Алдағы уақытта
халықаралық стандарттарға
сәйкес Орталық Азияның суды
пайдалану жөніндегі негізде-
мелік конвенциясын қабылдауды
ойластыруға болады. Мұндай
құжат саладағы бірыңғай жұмыс
қағидаттарын бекітіп, ықтимал
қарама-қайшылықтардың алдын
алуға мүмкіндік береді. Келесі
жылы сәуір айында Астанада
Өңірлік экологиялық саммитімен
қатар өтетін Халықаралық
Аралды құтқару қорына мүше
мемлекеттер басшыларының
жиынында осы тақырыпқа ора-
лып, ұсыныстарды талқылай
аламыз. Сіздер аталған іс-
шараларға белсенді қатысады
деп сенемін, – деді Мемлекет
басшысы.

Қасым-Жомарт Тоқаевтың
пікірінше, мәдени-гуманитарлық
байланыстарды нығайту
өңір елдері үшін негізгі
басымдық саналады. Мем-
лекет басшысы Өзбекстан
Президентін Самарқанд
қаласында ЮНЕСКО-ның
Бас конференциясын
табысты өткізуімен
құттықтады.

Президент ортақ
тарихи-мәдени мұраны
сақтаудың, ұлттық
қолөнерді насихаттау
және тұрақты түрде
бірлескен іс-шаралар
ұйымдастырудың
маңызына назар аударды.

Кинематография сала-
сында, сондай-ақ зама-

науи туристік
кластерлер
құру және жаңа
технология-
ларды пайдала-
ну арқылы Ұлы
Жібек жолының
мұрасын дәріп-
теуде біршама
іс тындыруға бо-
лады.

– Осы салада ба-
рынша белсенді
әрекет етіп, ту-
ризм саясатын
өзара түімді
үйлестіретін
уақыт жетті
деп ойлаймын.

Бұған дейін бүкіл өңірге ортақ
туристік бағдарларды дамы-
ту туралы ұсыныс айтылған
еді. Біз мұндай бастамалар-
ды қолдаймыз. Бұдан бөлек,
Орталық Азияның біртұтас
туристік брендин ілгерілетуде
пәрменді шаралар қабылдауды
ұсынамыз. Туризм саласындағы
ынтымақтастық туралы
келісім және Орталық Азия
елдерінің бірыңғай туристік
кеңістігін қалыптастыру
аталған саладағы байланы-
старымызды жандандыруға
құқықтық негіз бола алады, –
деді Президент.

Қасым-Жомарт Тоқаев
Ташкенттегі Ислам өркениеті
орталығынан алған әсерімен
бөлісіп, Шавкат Мирзиёевтің
аталған мекемені ғылыми-
зерттеу жұмыстары
жүргізілетін ортақ алаңға ай-
налдыру жөніндегі бастамасын
қолдады.

Мемлекет басшысы әлемдегі
геосаяси дүрбелең жағдайында
өңірлік тұрақтылық пен
қауіпсіздікті күшейтудің мәні зор
екенін айтты. Бұл ретте Прези-
дент Тәжікстан мен Қырғызстан
арасындағы мемлекеттік
шекара туралы, сондай-ақ
Қырғызстан, Тәжікстан және
Өзбекстан шекараларының
түйісу нүктесі туралы
шарттарға қолдау білдіріп, бұл
мәмілелерді маңызды қадам
ретінде бағалады. Бұдан бөлек,
жақында Тәжікстанның ХХІ
ғасырдағы Достық жөніндегі
шартқа қосылуын елеулі шешім
деп атады.

Қасым-Жомарт Тоқаевтың
пікірінше, өңір әлі де терроризм
мен діни экстремизм, есірткі
тасымалы және трансұлттық
қылмыс секілді сын-
қатерлермен бетпе-бет келіп
отыр. Бұл қауіптерді бірлесіп
қана еңсеруге болады. Осы
бағыттағы жұмыс өңір елдерінің

Қауіпсіздік кеңестері хатшыла-
ры деңгейінде жүргізілуге тиіс.

Сөз соңында Президент
Консультативтік кездесу
форматын одан әрі жетілдіру
мәселесіне тоқталды.

– Ұлттық үйлестірушілер
кеңесі бекітілгеннен бері бұл
алаң тиімділігін көрсетті.

Кеңестің рөлін күшейтетін
уақыт келді деп ойлаймын. Ол
уағдаластықтардың орын-
далуын бақылаумен шек-
телмей, өңірді дамытудың
стратегиялық векторларын
өзірлеумен айналысуы керек.

Өзбекстан Президенті Шавкат
Мирзиёевтің осы форматтың
институционалды негізін
күшейтуге қатысты ұсынысын
қуаттаймын. Бұл мәселелерді
жұмыс тәртібінде талқылап,
тиісті бастамаларды бекітуге
болады деп ойлаймын. Орталық
Азия сараптамалық форумын
өңірлік ықпалдастық жүйесіне
қосуды ұсынамын. Соның
нәтижесінде форум зерт-
теу жүргізетін және бірыңғай
тәсілдер қалыптастыратын
негізгі платформаға айнала
алады, – деді Мемлекет басшысы.

Саммитте Өзбекстан
Президенті Шавкат Мирзиёев,
Түрікменстан Президенті Сер-
дар Бердімұхамедов, Тәжікстан
Президенті Эмомали Рахмон,
Қырғызстан Президенті Са-
дыр Жапаров және Әзербайжан
Президенті Ильхам Әлиев сөз
сөйледі. Сонымен қатар БҰҰ Бас
хатшысы Антониу Гутерриш
бейнеүндеу жолдады.

Орталық Азия мемлекеттері
басшыларының VII
Консультативтік кездесуінің
қорытындысы бойынша прези-
денттер мынадай құжаттарға
қол қойды:

1. Орталық Азия мемлекеттері
басшыларының VII
Консультативтік кездесуінің
қорытындысы бойынша
бірлескен мәлімдемесі;

2. Орталық Азия мемлекеттері
басшыларының 2027-2028
жылдар аралығында БҰҰ
Қауіпсіздік Кеңесінің тұрақты
емес мүшелігіне Қырғыз
Республикасының кандидатура-
сын ұсыну бойынша БҰҰ-ға мүше
елдерге үндеуі;

3. Әзербайжанды Орталық Азия
мемлекеттері басшыларының
VII Консультативтік кездесуінің
толық құқылы қатысушысы де-
тану туралы шешім.

Орталық Азия мемлекеттері
басшыларының бірлескен
мәлімдемесіне сәйкес мынадай
құжаттар қабылданды:

1. Орталық Азиядағы өңірлік
қауіпсіздік, тұрақтылық
және орнықты даму
тұжырымдамасы;

2. Орталық Азиядағы қауіпсіздік
тәуекелдері мен олардың ал-
дын алудың 2026-2028 жылдарға
арналған тізбесі.

akorda.kz

ҚАСЫМ-ЖОМАРТ ТОҚАЕВ ПЕН АЛАР КАРИС ҚАЗАҚСТАН-ЭСТОНИЯ БИЗНЕС ФОРУМЫНДА СӨЗ СӨЙЛЕДІ

асатын 11 коммерциялық құжатқа қол қойды.

Мемлекет басшысы Қазақстан мен Эстонияның іскерлік топ өкілдері қатысып жатқан бизнес-форум сауда және инвестиция саласындағы екіжақты ықпалдастықты жандандыруға септігін тигізетініне сенім білдірді.

Қасым-Жомарт Тоқаев көлік-логистика, цифрландыру, ауыл шаруашылығы, өнеркәсіп, қаржы және білім беру салаларындағы өзара тиімді серіктестіктің перспективті бағыттарына тоқталды. Сондай-ақ елімізде эстониялық бизнестің кеңеюіне жан-жақты қолдау білдіруге дайын екенін растады.

Жиында Эстония Президенті Алар Карис те сөз сөйледі.

Бизнес-форум аясында екі ел компаниялары жалпы құны 517 миллион доллардан

akorda.kz

ЖЕТИСҮ ОБЛЫСЫНДА ӨНДІРІЛГЕН ӨНІМДІ ӨНДЕУ КӨЛЕМІ 68%-ҒА ЖЕТТІ

Жетісу облысында ауыл шаруашылығы өнімдерін өңдеу саласында 123 кәсіпорын жұмыс істейді. 2025 жылдың басынан бері 74,2 млрд теңгенің азық-түлік өнімі өндірілді. Жалпы, өңірде өндірілген өнімді қайта өңдеу көлемі 68%-ға жетті, – деп хабарлайды Жетісу облысы әкімінің баспасөз қызметі.

Облыстық ауыл шаруашылығы басқармасының мәліметіне қарағанда, биыл ауыл шаруашылығы дақылдарының жалпы егіс алқабы 500,0 мың гектар болған. Бұл ретте қант қызылшасын дамытуға ерекше көңіл бөлінуде. Облыс құрылғаннан бері тәтті түбірдің егіс алқабы 2022 жылғы 4,2 мың гектардан биыл 12,2 мың гектарға дейін үш есеге жуық ұлғайған.

Өткен жылы өңірде қант қызылшасынан рекордтық өнім алынып, жалпы түсім 630 мың тоннаға жетті. Сонымен қатар 2023 жылы үш жыл тоқтап тұрған Ақсу қант зауыты толық жаңғыртудан өткізіліп, іске қосылды. Бұдан бөлек, 60 млн еуро инвестиция тартылып, Көксу қант зауытының жылдық қуатын 500 мың тоннаға ұлғайту жобасы жүзеге асырылуда. Сондай-ақ ұзақ уақыт жұмысы тоқтап тұрған «Жетісу Мажико» агрокешені қайта іске қосылып, майлы дақылдарды қайта өңдеу кәсіпорны жұмысын жандандырды. Кәсіпорынның қуаттылығы 100 мың тоннаға дейін шикізат өңдеуге мүмкіндік береді.

Қазіргі кезде өңірде қант қызылшасынан басқа дақылдарды жинау толық аяқталды. 284,9 мың гектар дәнді дақылдың 771,9 мың тоннасы бастырылды. 106,5 мың гектар майлы дақылдан 233,7 мың тонна өнім алынды. Егілген 15,2 мың гектар картоп пен көкөніс-бақша дақылдарынан 404,8 мың тонна өнім жиналды. Бүгінде қант қызылшасының 11,4 мың гектары, яғни 93,9%-ы жиналып, 452,2 мың тонна өнім алынған.

Ауыл шаруашылығы басқармасының мәліметіне сүйенсек, жыл басынан бері агроөнеркәсіптік кешенге (АӨК) 20 млрд теңгеден астам инвестиция тартылды, оның ішінде азық-түлік өнімдерін өндіру саласы да бар. Жалпы алғанда, 2025–2027 жылдарға арналған Инвестициялық жобалар картасы аясында өңірдің АӨК саласында жалпы құны 94,4 млрд теңге болатын 23 инвестициялық жобаны іске асыру жоспарлануда.

Оның ішінде биыл ылғал үнемдеу технологиясы бойынша 6 жоба жүзеге асырылуда:

- Өңірде бұрын айналымнан шығып қалған суармалы жерлерді қайта айналымға енгізу жұмыстары жүргізілуде, ирригациялық желілерді қалпына келтірудің 6 жобасы іске асырылып жатыр. Соның нәтижесінде 23,2 мың гектар суармалы жерді қалпына келтіру және 5,3 мың гектар жаңа жерді айналымға қосу жоспарланған. Бұдан бөлек, су ресурстарын үнемдеу мақсатында ылғал үнемдеу технологияларын кеңінен қолдану жұмыстары жүргізілуде. Биыл мұндай технологияны енгізу аумағын 55,2 мың гектарға жеткізу межеленіп отыр. Бүгінде оның көлемі 36,1 мың гектарға жетті, соның ішінде тамшылатып суару – 14,1 мың гектар, жаңбырлатып суару – 22 мың гектар, – деді облыстық ауыл шаруашылығы басқармасының басшысы Нұрдаулет Кененбаев.

Атап өтсек, Жетісу облысы құрылғаннан бері атқарылған жұмыстардың нәтижесінде пайдаланылмай жатқан 1,3 млн гектар жер анықталған. Оның 712 мың гектары қайта айналымға енгізілді, ал 600,4 мың гектары мемлекет меншігіне қайтарылды. Мемлекеттік меншікке қайтарылған жайылымдық жерлердің 151,7 мың гектары елді мекендердегі жеке аулалардың мал жайылымы үшін берілді, ал 269,2 мың гектары конкурс арқылы таратылды. Қалған 179,5 мың гектар жерді айналымға енгізу жұмыстары келесі жылдың бірінші жартысында аяқталмақ.

Жалпы мал шаруашылығы бойынша айтатын болсақ, жыл басынан бері мал басы 2,6 млн басқа жетті. Нарықты ет, сүт өнімдерімен қамтамасыз ету мақсатында өңірде 27,7 мың басқа арналған 71 бордақылау алаңы, 8,3 мың басқа арналған 35 тауарлы сүт фермасы жұмыс істейді. Сонымен қатар үш ірі тауарлы сүт фермасы 2 млрд. теңге инвестция тарта отырып, 1190 басқа дейін кеңейтілді.

Ветеринария саласы да назардан тыс қалған жоқ. Облыс құрылғанға дейін 34 веппункт болса, құрылғаннан бері тағы 67 жаңа ветеринариялық нысан пайдалануға берілді. Келесі жылы 16 нысан салу

жоспарланып отыр, соның нәтижесінде ауылдық округтер ветеринарлық нысандармен толық қамтылады.

Жалпы, биыл Жетісу облысында ауыл шаруашылығы саласын қолдауға 64 млрд теңге қарастырылған. Оның ішінде субсидиялар, жеңілдетілген несиелер және техниканы лизингке алу қаражаты бар. Соның 10 млрд теңгесі «Кең дала» бағдарламасы аясында бөлінген. Ал 2025 жылдың қаңтар-қазан айларында ауыл шаруашылығының жалпы өнім көлемі 403,6 млрд теңгені құрады.

Фотографтар: Дмитрий Ерофеев, Жеңіс Ысқабай

Жетісу облысы әкімінің баспасөз қызметі.

БЕЙБІТ ИСАБАЕВ ЖЕТІСУЛЫҚ АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫ ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРІНЕ МЕМЛЕКЕТТІК НАГРАДАЛАР ТАПСЫРДЫ

Жетісу облысының әкімі Бейбіт Исабаев Ауыл шаруашылығы қызметкерлері күніне орай осы саланың бірқатар мамандарына мемлекеттік марапаттар тапсырды. Атап айтқанда осы күні механик, трактор жүргізушісі, малшы, шаруа қожалықтарының жұмысшылары сияқты 7 еңбек адамы құрметке ие болды, – деп хабарлайды Жетісу облысы

әкімінің баспасөз қызметі.

Жиынға келген мамандарды кәсіби мерекелерімен құттықтаған Бейбіт Исабаев өз сөзінде аграрлық салаға көрсетіліп отырған қолдауларға, Президенттің қатысуымен өткен Агрофорумда айтылған мақсат-міндеттерге қысқаша тоқталды:

– Бұл мереке өмірін ауыл шаруашылығымен тығыз байланыстырған еңбек адамдарының қажырлы қызметіне көрсетілген құрмет деп білеміз. Мемлекет басшысы Агрофорумда фермерлерді қолдау, су үнемдеу технологияларын енгізу, заңсыз алынған және игерілмей бос жатқан жерлерді қайтару, агроөнеркәсіп кешенін цифрландыру, өнімді терең өңдеп, халықаралық нарыққа шығару және басқа да секторларды дамыту туралы кеңінен айтты. Біз облыста осы бағыттар бойынша тиісті жұмыстар жүргізіп келеміз. Агросубъектілерді қолдауға мемлекет тарапынан биыл 64 млрд. теңге қарастырылды. Осындай қолдаудың нәтижесінде өңірде ауыл шаруашылығы өнімдерінің шикізатын өңдеу үлесі 68% жетті, – деп атап өткен өңір басшысы бүгінгі беріліп отырған марапат азаматтардың адал еңбегі мен маңдай теріне деген лайықты баға екенін жеткізді.

Осы жиында III дәрежелі «Еңбек даңқы» ордені Кербұлақ ауданынан «Нұрқадам» шаруа қожалығының трактор жүргізушісі Жалғас Бегімбетовке, Ақсу ауданынан «Құндақбаев» шаруа қожалығының малшысы Талғат Құндақбаевқа, «Құрмет» ордені сарқандық «СЗЦ Алмалы» ЖШС шаруа қожалығының жұмысшысы Ерлан Блескелдинов пен «Душкін СН» шаруа қожалығының басшысы Сергей Душкінге, «Ерен еңбегі үшін» медалі Көксу ауданынан «Мырзахан» ШҚ жұмысшысы Асқар Өмірбековке, Ескелді ауданынан еңбек ардагері, зейнеткер Өмірсерік Мырзахметовке, Қаратал ауданынан «Опытное» АШӨК-нің механигі Родион Лиге берілді.

Марапатталушылар атынан сөз алған «Мырзахан» ШҚ жұмысшысы Асқар Өмірбеков осы салада 25 жылдан бері еңбек етіп келе жатқанын тілге тиек етті. Оның айтуынша, шаруашылық малшылықпен және егіншілікпен айналысады. Жұмысшылардың жалақысы, тұрмыс жағдайы жақсы екенін айтқан А. Өмірбеков өзіне көрсетілген құрмет үшін ризашылығын білдірді.

Ал «Душкін СН» шаруа қожалығының басшысы Сергей Душкін – егін шаруашылығында елеулі жетістікке жеткен фермерлердің бірі. Оның айтуынша, алдағы уақытта шаруашылыққа тамшылатып суару технологиясын енгізу жоспары бар.

– Бізге, яғни ауыл шаруашылығы қызметкерлеріне мемлекет тарапынан субсидия, жеңілдетілген бағада жанар-жағармай, басқа да қолдау шаралары тұрақты көрсетіледі. Ол шаруашылықтарға үлкен мүмкіндіктер беріп отыр. Біз жастардың ауылдан кетпеуіне жағдай жасап, оларға жұмыс беріп, барынша қолдауға тырысып келеміз. Алдағы уақытта да ауылдық жерлерді дамытуға үлес қоса береміз, – деді ол.

«Опытное» АШӨК-нің механигі Родион Ли 45 жылдан бері ауыл шаруашылығы саласында жұмыс істеп келеді.

– Еңбек жолымды механизатор болып бастадым. Ұзақ жылдан бері шаруашылықта механикпін. Барлық техниканы жөндейміз, олардың егін егуден өнім жинауға дейінгі кезеңде үзіліссіз қалыпты жұмыс істеуін қамтамасыз етеміз. Қазіргі жастарға айтарым, адам өз жұмысын жақсы көріп істесе, жұмыс та оған қиындық туғызбайды, махаббатпен атқарылған іс әрқашан жемісті болады, – дейді Р. Ли.

Еске салсақ, бұған дейін ауыл шаруашылығы саласын дамытуға қосқан елеулі үлесі үшін Көксу қант зауытының директоры Алтынбек Абатов биыл елімізде тұңғыш рет беріліп отырған «Қазақстанның аграрлық саласының еңбек сіңірген қайраткері» атағын, Алакөл ауданынан табыншы Жасқайрат Қамизанов III дәрежелі «Еңбек Даңқы» орденін Президенттің қолынан алған болатын.

Атап өтсек, жыл басынан бері облыста 74,2 млрд теңгенің азық-түлік өнімі өндірілген. Ал ауыл шаруашылығының жалпы өнімі 403,6 млрд теңгені құрап отыр.

Фотограф: Александр Склабовский

Жетісу облысы әкімінің баспасөз қызметі.

ЖЕТИСУДА ПАТРУЛЬДІК ПОЛИЦИЯ ЖОЛ ТӘРТІБІН САҚТАУ МӘСЕЛЕСІНЕ НАЗАР АУДАРДЫ

«Заң және тәртіп» тұжырымдамасы аясында Жетісу облысы полиция департаментінің патрульдік полиция батальоны қызметкерлері 2025 жылдың он айында жол қозғалысы қауіпсіздігін қамтамасыз ету бойынша ауқымды жұмыс жүргізді.

Бақылау және қадағалау функцияларын іске асыра отырып, полицейлер 38 мыңнан астам жол қозғалысы ережесін бұзу фактілерін тіркеді. Олардың ішінде адам өміріне тікелей қауіп төндіретін аса ауыр құқық бұзушылықтар да бар. Есептік кезеңде жол-көлік оқиғаларының негізгі себептеріне айналатын ерескел бұзушылықтарға ерекше назар аударылды.

Соның ішінде: 143 жүргізуші мас күйінде көлік басқарған — бұл әр жағдайда жол қатысушылары үшін тікелей қауіп төндіреді; 21 мыңнан астам жүргізуші жылдамдық режимін асырып кеткен;

118 жүргізуші қарсы бағыттағы қозғалыс жолағына шыққан — ең қауіпті бұзушылықтардың бірі; 2 мыңнан астам жүргізуші көлік жүргізу кезінде мобильдік телефон қолданған; 3 мыңнан астам жаяу жүргінші жол ережелерін елемеген.

Полиция кез келген заң бұзушылық үшін жауапкершіліктің бұлтартпайтынын еске салады. Жол қозғалысы ережелері — тек қағида емес, олар адам өмірін қорғау мақсатында енгізілген талаптар.

Құқық қорғау орғандары жүргізушілер мен жаяу жүргіншілерді жауапкершілікке, мұқияттылыққа және белгіленген нормаларды қатаң сақтауға шақырады. Тек ортақ тәртіп пен жоғары мәдениет арқылы жол-көлік оқиғаларын азайтып, адам өмірін сақтап қалуға болады.

Жетісуда патрульдік полиция жол тәртібін сақтау мәселесіне назар аударды

Дереккөз: ҚР Ішкі істер министрлігінің ресми ақпарат ресурсы

ТАЗА ОРТА – САЛАУАТТЫ ӨМІРДІҢ КЕПІЛІ

Қазақстанның көрікті аймақтарының бірі – Ескелді ауданы. Бұл аудан табиғатының әсемдігімен, еңбекқор халқының мәдениетімен және экологиялық тазалығымен ерекшеленеді. Қазіргі заманда қоршаған ортаны қорғау, экологиялық тепе-теңдікті сақтау аса маңызды. Осындай игі істердің үлгісін Ескелді жерінен көруге болады.

Ескелді ауданының табиғаты көз тартарлық. Мұнда таулар мен жазықтар, өзендер мен тоғайлар үйлесім тауып жатыр. Таза ауа мен табиғи көрініс бұл аймақтың басты байлығы болып саналады. Таңертеңгі салқын самал мен таудан соққан жел адамға ерекше сергектік пен қуат береді.

Аудан экологиялық жағынан таза өңірлердің бірі. Мұнда ірі өндіріс орындары аз болғандықтан, табиғи орта бұзылмаған. Тұрғындар таза ауаның қадірін жақсы біледі және оны сақтау үшін қолдан келгеннің бәрін істейді. Жыл сайын көктем мен күз мезгілдерінде ағаш егу, жасыл белдеу құру, табиғатты қорғау акциялары өткізіледі.

Ескелді ауданында «Таза аула – таза қоғам» деген ұғым ерекше мәнге ие. Әрбір ауылда тұрғындар өз үйлерінің айналасын тазалап, гүл мен ағаш отырғызуды дәстүрге айналдырған. Көптеген ауылдарда «Үлгілі аула», «Көрікті көше», «Жасыл ауыл» сияқты байқаулар ұйымдастырылып, тұрғындар белсене қатысады. Бұл шаралар тек тазалық үшін емес, адамдардың бойында табиғатқа деген құрмет пен жерге деген сүйіспеншілікті қалыптастырады. Әрбір таза аула – туған жердің көркін арттырып, ауданның жалпы мәдени деңгейін көтереді.

Ескелді ауданында экологиялық мәдениетке ерекше назар аударылады. Мектептерде, балабақшаларда және мәдениет үйлерінде экологиялық тәрбиеге арналған іс-шаралар жиі өткізіледі. Балалар мен жастар табиғатты қорғауға, өз ауылдарын көркейтуге атсалысады. Мысалы, мектеп оқушылары мен жастар ұйымдары «Бір тал кессең, он тал ек!», «Туған жерге – таза жүрек!», «Жасыл ел» сияқты бағдарламаларға қатысады. Бұл бастамалар жас ұрпақтың бойында жауапкершілік сезімін оятады және туған жердің болашағына қамқорлықпен қарауға үйретеді.

Таза ауа мен таза аула – бұл тек көркемдік немесе сұлулық мәселесі емес, бұл адам денсаулығының кепілі. Таза ортада өмір сүрген адамның өмір сапасы артып, денсаулығы жақсарады. Ескелді ауданында ауыл шаруашылығы экологиялық таза өнім өндіруге бағытталған. Таза су, таза топырақ пен таза ауа – мұның бәрі осы аймақтың өнімдерін ерекше дәмді әрі пайдалы етеді. Ескелді ауданының тұрғындары өз жерін сүйеді, қоршаған ортаны қорғауды басты парыз деп біледі. «Туған жердің топырағын таза ұстау – ұрпақ алдындағы борыш» деген түсінік берік орныққан. Аудан халқының бірлігі мен белсенділігі арқасында Ескелді жері жыл сайын көркейіп, гүлденіп келеді.

Бүгінде Ескелді – таза ауа, таза аула, таза ойлы адамдардың мекені. Мұндай аймақ – елдің мақтанышы, болашақ ұрпаққа үлгі. Егер әрбір қазақстандық өз өлкесіне осындай қамқорлықпен қараса, онда еліміз экологиялық таза әрі көрікті мемлекетке айналары сөзсіз.

Ескелді ауданының табиғаты мен халқы – біртұтас өлем. Таза ауа мен таза аула – бұл аудан тұрғындарының өмір сүру философиясы. Мұнда әрбір адам өз туған жерінің көркеюіне үлес қосады. Сондықтан Ескелді – тек географиялық аймақ емес, ол тазалықтың, еңбектің және рухани сұлулықтың символы.

Бүгінде Ескелді ауданы тек табиғатының сұлулығымен ғана емес, тазалығымен, тәртібімен және тұрғындарының ұйымшылдығымен де ерекшеленеді. Әр аула мен көше таза, жасыл желекке бөленген. Бұл – сіздердің еңбектеріңіздің, қамқорлықтарыңыздың және туған жерге деген сүйіспеншіліктеріңіздің нәтижесі.

Таза орта – салауатты өмірдің кепілі. Сіздердің тазалық пен тәртіпке деген жауапкершіліктеріңіз ауданның көркін арттырып қана қоймай, болашақ ұрпаққа үлгі болып отыр.

Бірліктеріңіз бен белсенділіктеріңіз үшін ризашылығымызды білдіреміз!

«Туған жердің тазалығы – халықтың абыройы», деген сөз бар. Сол абыройды биік ұстағандарыңыз үшін рахмет! Туған өлкеміз Ескелді әрдайым таза, гүлденген және бақытты мекен болып қала берсін!

Аяжан Ерланқызы

ОТ ЖАҒУ КЕЗІНДЕ ӨРТТЕН САҚ БОЛЫҢЫЗДАР

Пешті жылыту кезінде өрт қауіпсіздігі ережелерін бұзу жылу беру кезеңіндегі өрттің тұрақты себебі болып табылады. Күн сайын пешті жылытуды қолдана отырып, адам қырағылықты жоғалта бастайды, бұл қолайсыз. Сіздің үйіңізде жайылықты тудыратын пештен шығатын жылу ерекше назар аударуды қажет етеді, өйткені ол қуаныш әкеліп қана қоймай, дұрыс пайдаланылмаса, өртке әкелуі мүмкін.

Көптеген үй иелері пештерді жылыту режимін сақтамайды, олар пешті таңертең қыздырады, сонда жылу кешке дейін жетеді. Қызып кетудің салдарынан өрт сөндіргіштердің, түтін мұржаларының және құбырлардың қабырғалары жарылып, өрт шығуы мүмкін.

Пештердің көпшілігін пештер мен түтін мұржаларын орнату кезінде өрт қауіпсіздігі

талаптарын бұзатын білікті емес өздігінен жұмыс істейтін жұмысшылар орнатады, бұл нақты өрт пен өлім қаупін тудырады.

Жанып жатқан бөлменің есігін артыңыздан қаттырақ жабу өте маңызды, бұл оттың пәтердегі барлық бөлмелерге таралуына жол бермейді.

-Егер кіреберіс есік жаққа баратын жол отпен және түтінмен бөгеттелсе, балкон арқылы өзіңізді құтқарыңыз. Балкон есігін өзіңіздің артыңыздан міндетті түрде жауып қойыңыз. Төменгі қабатқа балкон люгі арқылы немесе қосылған балкон арқылы көршілердің көмегімен өтуге болады.

-Құтқарылудың тағы бір жолы – терезе арқылы. Бөлмеге кіретін есікті шүперектермен және жиназдармен тығыздаңыз. Сіздің көмекке шақырған айғайыңыздың

естілгеніне көз жеткен соң, түтін аз мөлшерде тараған еденге жатыңыз. Осы түрде жарты сағаттай шыдауға болады.

Барлық ұсынылған нұсқаулықтар «әр түрлі өрт оқиғаларына» берілген. Бірақ олар ең бастысын алмастыра алмайды – ең алдымен өртке қарсы қауіпсіздіктің қарапайым ережелерін біліп, сақтау қажет.

-Тұрмыстық электр аспаптарын қараусыз қалдырмаңыз және Қолдан жасалған электрлік жылытқыш аспаптарды қолданбаңыз. Өрт болған жағдайда жанып жатқан тұрмыстық электр аспабын (теледидар, жылытқыш және т.б.) ең алдымен залалсыздандырып, содан кейін «101» нөміріне қоңырау шалыңыз.

-Мүмкіндігіңіз болса пәтерге кіретін есіктен шығып кетуге тырысыңыз.

ЖЕТИСУДА СУ ТАСҚЫНЫНА ҚАРСЫ ҚОРҒАНЫС ДАМБЫЛАРЫ САЛЫНЫП, ӨЗЕН АРНАЛАРЫ НЫҒАЙТЫЛУДА

Жетісу облысында су тасқынына қарсы атқарылған іс-шаралардың нәтижесінде бүгінге дейін жалпы ұзындығы 2 км қорғаныс дамбылары салынып, жөнделді, 5,8 км су бұру арналары мен арықтар орнатылып, 2,7 км өзен және канал арналары механикалық тазартудан өтті, өзендердің 4 шақырымында тереңдету, арналарын түзеу және жағалауды нығайту жұмыстары жүргізілді. Бұл бағыттағы жұмыстар жалғасуда, - деп хабарлайды Жетісу облысы әкімінің баспасөз қызметі.

Облыстық төтенше жағдайлар департаментінің мәліметін сөйкес, су тасқынының алдын алу жұмыстары облыстың даму жошпары мен 2025 жылдың жазғы-күзгі инженерлік жұмыстарының жошпары аясында атқарылуда. Қазіргі кезде Талдықорған қаласында «Үйтас» пен «Қаратал» саяжай қауымдастықтарының аралығында Қаратал өзенін механикалық тазалау, тереңдету, арнасын түзеу мен нығайту жұмыстары аяқталуға жақын. Сол сияқты Панфилов ауданы Сүптай ауылында Тышқан өзенінің арнасы нығайтылып жатыр. Сонымен қатар су тасқынының алдын алу бағытында жүзеге асырылу жоспарланған 16 іс-шараның 8-і бүгінгі күнге аяқталған. Атап айтқанда, Сарқан ауданы Қарабөсет ауылында Лепсі, Көксу ауданында Быжы және Жарлыөзек өзендерінің жалпы ұзындығы 830 м арнасы түзетілді. Көксу ауданының Мұқаншы және Мұсабек ауылдарында 2,7 км жуық су бұру каналдары тереңдетілді. Кербұлақ ауданы Сарыөзек ауылында 500 м су бұру каналы жайластырылды. Қаратал ауданы Көкдала ауылында және Ақсу ауданы Қапал ауылында су бұру каналдарының 2,5 км жуығы тереңдетілді. Сол сияқты тағы 8 нысанда осындай жұмыстар жалғасуда. Бұл ретте өзен арналарын түзетіп, тереңдетумен қатар дамбы мен көпір орнату және жөндеу, су өткізу құрылыстарын жөндеу және өткізу қабілетін ұлғайту, магистралды каналдарды механикалық тазарту сияқты іс-шаралар атқарылып жатыр.

- Оған қоса жоспардан тыс Кербұлақ ауданы Шұбар ауылында Кескентерек өзенінің арнасы түзетіліп, тереңдетілді. Талдықорғанда Балықты, Қаратал ауданы Тастөбе ауылында Қаратал өзендерінің жағалауларын нығайту мен арналарын механикалық тазалау жүргізілуде. Жалпы алғанда су тасқынына қарсы жүргізілген жұмыстардың арқасында өңірде ұзындығы 2 км қорғаныс дамбылары салынып, жөнделді, 5,8 км су бұру арналары мен арықтар орнатылып, 2,7 км өзен және канал арналары механикалық тазартудан өтті, 4 км-де тереңдету, өзен арналарын түзеу және жағалауды нығайту жұмыстары жүргізілді. Бұдан бөлек, санитарлық тазарту жұмыстары аясында 48 км канал, 71 км арық және 1489 дана су өткізу құрылысы тазартылды. Мұндай жұмыстардың су тасқынының алдын алуда маңызы зор. Сондықтан осы бағыттағы жұмыстар жалғасады, - дейді Жетісу облысы ТЖД Төтенше жағдайлардың алдын алу басқармасының бастығы Ринат Тазабеков.

Фотосуреттерді Жетісу облысы ТЖД ұсынды

Жетісу облысы әкімінің баспасөз қызметі

«Үйдің» өрттің ошағына айналуын болдырмау үшін өрт секторының және тұрғын үй секторында қайтыс болудың алдын алу мақсатында Алматы облысы Төтенше жағдайлар департаментінің қызметкерлері азаматтарды жылыту пештерін орнату және пайдалану кезінде өрт қауіпсіздігі ережелерін сақтауға шақырады:

- пештерде және басқа жылыту қондырғыларында жанғыш құрылымдардан өртке қарсы кесінділер (ауытқулар) нормалармен белгіленген болуы керек, күйіп қалмай және зақымдалмастан (ағаш немесе басқа еденде жанғыш материалдардан жасалған) өлшемдері кемінде 50х70 см пешке дейінгі металл қаңылтыр болуы керек;
- мұржалар мен пештерді күйіктен тазарту қажет, сонымен қатар бүкіл жылыту маусымы кезінде кемінде үш айда бір рет;
- шатырларда түтін арналары өтетін барлық мұржалар мен қабырғаларды әктеу керек.
- ағаш шатырлармен немесе едендермен төбелермен түйісетін жердегі пештің, мұржаның кірпіштің қалыңдығы - кесу болуы керек. Пештің қабырғаларының қалыңдауы туралы ұмытпаңыз.
- кез-келген пештің тәуелсіз

- іргетасы болуы керек және қабырғалардың бірінің бүкіл жасықтығын ағаш конструкциялармен жапсарламауы керек. Олардың арасында ауа саңылауын қалдыру керек - шегіну.
- пештің қызып кетуіне жол бермеу үшін оны күніне 2-3 рет және бір жарым сағаттан артық емес қыздыру ұсынылады.
- Ұйықтар алдында 3 сағат бұрын пешті тоқтату керек.
- пеш үстінде заттарды кептірмеңіз және дымқыл отын жасамаз. Жуһаз, перделер жылыту пешінің массивінен кемінде жарты метр қашықтықта орналасқанына көз жеткізіңіз.
- Пешті жылыту кезінде тыйым салынады:
- жылыту пештерін қараусыз қалдырыңыз, оларды қадағалауды жас балаларға тапсырыңыз;
- отынды, басқа жанғыш заттарды және материалдарды пешке және пешке дейінгі тақтаға орналастырыңыз;
- пештерді жағу үшін бензин, керосин, дизель отынын және басқа жанғыш және жанғыш сұйықтықтарды қолданыңыз;
- мұржалар ретінде желдеткіш пен газ өткізгіштерді қолданыңыз;
- қызып тұрған пештер.

Ескелді ауданы ТЖБ баспасөз қызметі.

АБАЙ АУЫЛЫНДА БАЛАЛАРҒА АРНАЛҒАН ЖАҢА СПОРТ АЛАҢЫ АШЫЛДЫ

Абай ауылында балалардың денсаулығын нығайтып, бос уақытын тиімді өткізуіне бағытталған жаңа спорт алаңы пайдалануға берілді. Бұл игі бастама ауыл тұрғындары үшін қуанышты жаңалық болды. Заманауи талаптарға сай салынған алаң балалардың ғана емес, жастардың да спортпен шұғылдануына мүмкіндік береді. Жаңа спорт нысанында футбол, баскетбол, жеңіл атлетика сияқты түрлі спорт түрлеріне арналған жабдықтар орнатылған. Қауіпсіздік талапта-

ры толық сақталып, алаң арнайы жұмсақ жабынмен қапталған. Бұл балалардың ойнап жүріп жарақат алу қаупін азайтады. Сонымен қатар, шамдар мен бейнебақылау жүйесі орнатылып, алаңның кешкі уақытта да пайдаланылуына жағдай жасалған. Алаңның ашылу салтанатында ауыл тұрғындары мен мектеп оқушылары жиналып, мерекелік шара өткізілді. Ауыл әкімдігі мен жергілікті демеушілер бұл жобаны жүзеге асыруға үлкен үлес қосты. Олар балалардың дамуына жағдай жасау — ауылдың болашағына салынған инвестиция екенін атап өтті. Жергілікті тұрғындардың айтуынша, бұрын балалар үшін мұндай кең әрі қауіпсіз ойын және спорт алаңы болмаған. Енді ауыл жасөспірімдері бос уақытын тиімді өткізіп, спортпен шұғылдануға жаңа мүмкіндік алды. Жаңа спорт алаңының ашылуы — Абай ауылындағы әлеуметтік инфрақұрылымды дамыту жолындағы маңызды қадам. Бұл бастама ауылдың дамуына серпін беріп, спортты насихаттауға зор үлес қосары анық.

ӨНЕРДІҢ АСПАНЫНДА ЖҰЛДЫЗ БОЛДЫҢ

Қазақстанда «Бір ел – бір кітап» республикалық акциясы 2007 жылдан бастап, ҚР Мәдениет және ақпарат министрлігінің қолдауымен ҚР Ұлттық академиялық кітапханасы мен Қазақстан Республикасының кітапханалық қауымдастығының ұйымдастыруымен жылма-жыл өткізіліп келе жатқан танымалдыққа ие жоба. Республикалық акцияның мақсаты – қазақ әдебиетін насихаттау, қоғамның кітап оқуға деген қызығушылығын арттыру, Қазақстанның әдеби мұрасын зерттеуге мүмкіндік туғызу, өскелең ұрпақтың зияткерлік-рухани дамуы мен ана тіліне деген құрметін көтеру. Жоба аясында осы жылдар ішінде мыңдаған түрлі форматта кездесулер, көрмелер, жаңа технологиялық ақпараттар арқылы виртуальды көрмелер, сайттар, челленджер, байқаулар ұйымдастырылып, оған миллиондаған аудитория тартылды. Құрамында елімізге белгілі ақын-жазушылар мен журналистер, кітапханашылары бар акцияның ұйымдастыру комитеті жылда отырыс өткізіп, өңір кітапханаларынан келген ұсыныстар мен оқырмандардың талғамын ескеріп, қазақ әдебиетінде есімі ұмытылып бара жатқан немесе мерейтойы тұспа-тұс келетін қаламгер шығармасын жыл бойы ел болып оқуға таңдайды. Қазақ әдебиетінің поэзия және проза жанрынан екі автордың оқуға шешім қабылдады. Проза жанры бойынша көпшілік дауыспен ұлтымыздың көрнекті жазушысы, ақын, сыншы, аудармашы, суреткер Тәкен Әлімқұловтың шығармаларын оқу ұсынылды. Поэзия жанры бойынша мемлекеттік сыйлықтың иегері, көрнекті ақын, биыл 90 жылдық мерейтойы аталып өтетін Жүмеке Нәжімеденовтың шығармалары таңдалды. «Бір ел – бір кітап» акциясы аясындағы іс-шаралар оқырмандарға осы екі талантты автордың шығармалар әлеміне енуіне мүмкіндік береді. Енді жыл бойы ел болып оқуға таңдалған екі автордың шығармалары көпшілік кітапханаларда түрлі форматтарда жан-жақты насихатталады, бұл Әлімқұлов пен Нәжімеденов шығармашылығының қазақ әдебиеті мен жалпы әлемдік мәдениет үшін маңызын тереңірек түсінуге мүмкіндік береді.

Сырымбет ауылдық кітапханашылары:
Р.Бектуганова
Д.Жанталинова.

ҰЛЫ ДАЛАНЫҢ ҚҰПИЯСЫН ЗЕРТТЕГЕН ҒАЛЫМ

Шоқан Уәлихановқа арналған танымдық шолу өтті. Өткен аптада Жалғызағаш ауылдық кітапханасында 7–8 сынып оқушыларына арналған «Ұлы дала құпиясын зерттеген» атты танымдық шара өткізілді. Шара мақсаты – қазақтың ұлы ғалымы, шығыстанушы, этнограф Шоқан Уәлихановтың өмірі мен ғылыми мұрасын оқушыларға кеңінен таныстыру. Шоқан Уәлиханов – қазақ ғылымының алғашқы кәсіби энциклопедист-ғалымы. Ол 1835 жылы Құсмұрын бекінісінде дүниеге келіп, жасынан білімге құштарлығымен ерекшеленді. Абылай ханның шөбересі, Кенесары Қасымұлының жиені болған Шоқанға қазақтың ауыз әдебиеті мен тарихына қызығушылықты әжесі Айғаным дарытқан. Шара барысында ғалымның шығыстану саласына қосқан зор үлесі жайлы айтылды. Оқушылар оның Орталық Азия халықтарының тарихы мен мәдениетін зерттегенін, бірнеше ірі экспедицияларға қатысқанын, «Манас» жырын алғаш ғылыми түрде жазып алғанын білді. Сонымен қатар Шоқанның қазақ халқының үш жүзі — біртұтас халық екенін дәлелдеу жолындағы еңбектері де атап өтілді. Қатысушылар ғалымның қысқа ғұмырында қалдырған еңбектері бүгінгі ғылым үшін де құнды екенін түсініп, оның әлемдік деңгейде мойындалған тұлға екеніне көз жеткізді.

Г. Сыдыкова,
Жалғызағаш ауылдық кітапханасының кітапханашысы

ҰСТАЛЫҚ – АТА-БАБАДАН ҚАЛҒАН КӨНЕ КӘСІПТІҢ БІРІ

Ұсталық – ата-бабадан қалған көне кәсіптің бірі. Соның ішінде ағаш ұстасы болу – табиғатпен тілдесіп, әр бөлшекке жан бітіретін ерекше өнер. Осындай сирек кездесетін, бірақ өте қажет мамандықтың иесі, ауданымыздың белді ағаш ұстасы – Саят Ерболұлымен арнайы сұхбаттасып қайтқан едік. – Саят аға, ең алдымен, өзіңіз жайлы қысқаша айтып өтсеңіз. – Есімім Саят Ерболұлы, осы Ескелді ауданында туып-өстім. Ағаш ұстасы болып жұмыс істеп жүргеніме 20 жылдан асты. Бұл кәсіпті әкемнен үйрендім – ол да кезінде колхозда ағаш шебері болған. Ұсталықты бала күнімнен көріп өскен соң, мектеп бітірген соң бірде осы жолды таңдадым. Алғашқыда үй жиһаздарын жөндеуден бастап бүгінде толық үй салуға дейінгі деңгейге жеттім. – Ұсталық кәсіптің қиындығы мен қызығы туралы айтып берсеңіз. – Ағашпен жұмыс істеу – сабыр мен ұқыптылықты талап етеді. Әр тақтайдың өз «мінезі» бар. Бірі майысқақ, бірі морт сынғыш, енді бірі аса сапалы. Соның бәрін білу – жылдар бойы жиналған тәжірибенің нәтижесі. Қиын сәттер көп, есіресе тапсырыс беруші ерекше дизайн сұраса немесе сирек кездесетін ағаш түрімен жұмыс істеу қажет болса. Бірақ дәл сол қиындықтың артында үлкен шығармашылық тұрады. Ағашқа жан бітіріп, оны елдің қажетіне жарату – мен үшін ең үлкен мәртебе. – Қандай бұйымдар жасайсыз? Тапсырыстар көп пе? – Қазір көбіне үй жиһаздарын – үстел, орындық, шкаф, төсек, есік-терезе жасаймын. Сонымен қатар, ұлттық нақыштағы кебеже, бесік, сандық секілді заттарға сұраныс артты. Жуырда бір отбасына қолдан ойылған үлкен астау жасап бердім. Қаладан да, көрші ауылдардан да тапсырыс берушілер жиі келеді. Ағаштан ойып жасаған жиһаздың сапасы ұзаққа шыдайтынын жұрт жақсы біледі. – Қазіргі жастардың жұмысшы мамандықтарға көзқарасы қандай деп ойлайсыз? – Ашығын айтсам, жастар арасында қол өнерге қызығушылар азайып бара жатқан сияқты. Бірақ соңғы кезде кәсіби техникалық білімге қайта бетбұрыс байқалады. Қазір мемлекет тарапынан жұмысшы мамандықтарға қолдау артып келеді. Бұл өте дұрыс қадам. Жастарға «қолмен жұмыс істеу – артықшылық» екенін ұғындыруымыз керек. Ұста, дәнекерлеуші, құрылысшы, электрик – бәрі де елге қажет мамандық. Ең бастысы – өз ісінді адал істей білу. – Жастарға қандай кеңес берер едіңіз? – Ең алдымен, қандай кәсіпті таңдасаң да, жүрекеңмен істеу керек. Ұстаның қолы еңбекпен емес, адал ниетпен шеберленеді. Екіншіден, нағыз маман болам десең, үнемі ізденіп, жаңарып отыруың керек. Мен де қазір интернеттен түрлі жаңа дизайнерды қарап, өз бұйымдарыма заманауи үлгі енгізіп жүрмін. Қол өнері ешқашан ескірмейді, тек соған деген көзқарас жаңаруы керек. – Болашақ жоспарыңыз қандай? – Алдағы уақытта шағын ұстаханамды кеңейтіп, жанымда жастарды оқытып-үйрететін шеберхана ашқым келеді. Кәсібімді мұра етіп қалдыру – менің арманым. Осы өнерді сүйіп, жалғастыра жастар шықса, үлкен қуаныш болар еді. Саят Ерболұлы – қарапайым еңбек адамының бүгінгі бейнесі. Оның шеберханасынан шыққан әр бұйым – төзім мен шеберліктің, ұлттық рух пен еңбекқорлықтың жемісі. Біз Саят ағаға денсаулық пен шабыт тілейміз. Еңбегі жана берсін!

МЕН МЕКТЕПKE БАРАМЫН, ОҚЫШ БІЛІМ АЛАМ

Балаларды кітап оқыту арқылы ой-санасын дамыту, адамзат қоғам тарихында жазу-сызбасталғалы кітап бейне көусар бұлақтай адалды рухани қандырып, жабырқау көңілдерін қалдыратып келе жатқан құнды дүниелердің бірі екенін ұғындыру мақсаттың бірі. Ауыз әдебиетіндегі жас сәбиді жұбатқанда, оның тұсауын кескен де, бесікке бөлеп әлдилегенде айтатын бесік жырының тәрбиелік мәні өте керемет болып табылған. Ананың ақ тілегі, сүйіспеншілігі, баласына қояр талабы мол болған. Міне, осы салт-дәстүрге байланысты айтылған кез-келген мәнді мағыналы жырлардың бәрі біздерге кітап арқылы жеткен. Сол кітапты оқу мен оқығандарын іске асыру болашақ ұрпақтың ата-бабаларымыздың сан ғасырлар бойы сақтап келген ұлт болашағына тигізетін пайдасынның бір бөлшегі болып табылады. Кітап оқуға деген қызығушылық, ерте балалық жастан қаланады және кітапқа деген қызығушылықты дұрыс қалыптастыратын ата-анаға байланысты болады. Отбасы жас жеткіншектің тұлғасын дамытудағы негізгі орта болып табылады. Сондықтан оқуға деген қажеттілікті, қызығушылық пен сүйіспеншілікті қалыптастыратыны сөзсіз. Балабақшадан басталған кітапқа деген қызығушылықты тәрбиеші ойындар арқылы бала санасын ұялатып, оның сана-сезіміне түсік арқылы жеткізіп отыру керек. Бала балабақша табалдырығын аттаған күннен бастап кітаптың құдіретін ұғындыру. Жыртпауға, сызбауға, боямауға үйрету тәрбиешілердің басты міндеті болған дұрыс. Балабақшадан кейін бала мектеп табалдырығын аттап, білім ұясына қанаттанып жетілетін балапан сияқты, біліммен сусындайды. Міне, осы шақта бала ең алғашқы кітабы әліппемен танысып, білім жолына түсуіне ықпал жасау керек. Сондықтан кітаппен дос бола білу сонау балалық шақтан басталуы керек.

Р.Бектуганова,
Сырымбет ауылдық кітапханашысы

ҚАЗАҚ ХАНДЫҒЫНЫҢ ТАҒЫЛЫМЫ

Ұлы тарихты ұлықтау Қазақ халқының мемлекеттілік тарихында ерекше орны бар. Қазақ хандығының құрылғанына биыл 560 жыл толып отыр. Бұл – халқымыздың мыңжылдық мемлекеттілік дәстүрінің, елдік бірлігінің, тәуелсіздікке деген ұмтылысының айқын дәлелі және мемлекеттілік дәстүрінің терең тамырын көрсететін маңызды тарихи белес. Өз уақытының аса білімді де танымал ғалымдарының бірі, тарихқа кәсіби тұрғыдан қарай білген тарихшы, жазушы Мұхаммед Хайдар Дулати қазақ хандығының құрылған кезеңі туралы құнды мағлұмат жазған.

Тарихшы Мұхаммед Хайдар Дулати әлемге кең тараған «Тарихи-и-Рашиди» атты еңбегінде: «Ол Дешті Қыпшақты Өбілхайыр хан биледі. Ол Жошы әулетінен шыққан сұлтандарға күн көрсетпеді. Нәтижесінде Керей мен Жәнібек Моғолстанға көшіп кетті. Есенбұға хан оларды қарсы алып, Моғолстанның батыс шегіндегі Шу мен Қозыбас аймақтарын берді. Ол көшіп келген өзбектерді «қазақтар» деп атады. Қазақ сұлтандары 870 жылдары билей бастады...» деген мәлімет қалдырған

Үш жарым ғасырдан астам өмір сүрген Қазақ хандығы дәуірі өз ішінде екі үлкен тарихи кезеңге бөлінеді. Біріншісі – бір орталықтан басқарылған кезең, екіншісі-бытыраңқылық кезең деп аталады. Бірінші кезеңге хандық құрылғаннан, яғни 1465 жылдан 1715 жылы Тәуке хан қайтыс болғанға дейінгі

аралық жатса, ал екінші кезең 1715-1824 жылдар аралығын қамтиды.

Бірінші кезең тағы да өз ішінде шартты түрде бірнеше кішігірім кезеңдерге бөлінеді. Олар – хандықтың құрылуы, күшеюі, әлсіреуі, қайта өрлеуі, өзара талас немесе текетірес, жоңғарлармен алғашқы күрес, «алтын ғасыр» кезеңдері. Осы кезеңде Қазақ хандығында мынадай хандар билік жүргізді: Керей хан, Жәнібек хан, Бұрындық хан, Қасым хан, Мамаш хан, Тахир хан, Бұйдаш, Ахмет,Тоғым хандар бір мезгілде, Хақназар хан, Шығай хан, Тәуекел хан, Есім хан,Тұрсын хан, қайта Есім хан, Жәнібек хан, Жәңгір хан, Тәуке хан.

Тәуке хан қайтыс болғаннан кейін екінші кезең – бытыраңқылық кезең басталып Қазақ елінде – Ұлы жүзде, Орта жүзде және Кіші жүзде жеке хандар пайда болды.

Қазақ хандығының құрылуы XV ғасырдың ортасында Керей мен Жәнібек хандардың басшылығымен жүзеге асты. Дешті Қыпшақ аумағында саяси тұрақсыздық күшейді. Өбілқайыр хан билеген мемлекет ішінде алауыздықтар орын алып, көптеген ру-тайпалар жаңа саяси орталық іздей бастады. Осы жағдай Керей мен Жәнібек сұлтандардың Моғолстан жеріне көшіп, жаңа хандықтың негізін қалауына себеп болды. Олар Өбілхайыр хандығындағы саяси тұрақсыздыққа, руаралық тартыстарға қарсы тұрып, елдің бір бөлігін бастап Моғолстанға қоныс аударды. Есенбұға хан Шу бойы мен Қозыбасы өңірін қоныс ретінде беріп, дәл осы жерде Қазақ хандығының негізі қаланды. Қазақ хандығының қалыптасуы мен нығаюы бірнеше тарихи кезеңдерден тұрды. Қасым ханның тұсында хандықтың аумағы кеңейіп, халық саны артты. «Қасым ханның қасқа жолы» құқықтық жүйесінің қабылдануы мемлекеттің ішкі құрылымын нығайтып, заңдар жинағы мемлекеттік басқару жүйесінің маңызды бөлігіне айналды. Одан кейін Хақназар, Тәуекел, Есім хандардың тұсында хандық күшейіп, елдің саяси тұрақтылығы қамтамасыз етілді.

Тәуке хан билік құрған кезеңде «Жеті жарғы» қабылданып, қазақ қоғамының құқықтық нормалары бір жүйеге келтірілді. Хақназар мен Тәуекел хандардың саясаты Қазақ хандығын аймақтағы ықпалды күшке айналдырды.

Бүгінгі ұрпақ үшін Қазақ хандығының құрылуы – тек тарихи дерек ғана емес, бұл – егемендікке бастау болған маңызды белес, ұлттық рухтың символы.

Хандықтың мұрасы бүгінгі тәуелсіз Қазақстанның идеологиялық және рухани негізін құрайды.

Қазақ хандығының құрылуына 560 жыл толуына орай, Нұрмолда Алдабергеновтың мемориалды музейі «Қазақ елі тарихы» атты дәріс ұйымдастырылды. Шараға мектеп оқушылары қатысып, Қазақ хандығының құрылу тарихымен, қазақ мемлекеттілігінің қалыптасу кезеңдерімен жан-жақты танысты. Дәріс барысында «Ұлы дала елінің ұлы тарихы» атты бейнефильм көрсетіліп, оқушылар XV ғасырдағы қазақ даласының саяси жағдайын, хандықтың құрылу себептерін, Керей мен Жәнібек хандардың елді біріктірудегі рөлін терең түсінді. Сонымен қатар, музей қорынан алынған батырлардың қару-жарақ үлгілері, жауынгерлік дәстүрлерге қатысты жәдігерлер ұсынылды. Бұл жәдігерлер жас буынға ата-бабымыздың тектілігін, жауынгерлік рухын, ел қорғаудағы ерлігін сезінуге мүмкіндік берді. Дәріс жас ұрпақтың ұлттық тарихқа деген қызығушылығын арттырып, олардың бойына отансүйіштік пен елжандылық сезімін сіңірді.

Қазақ хандығының 560 жылдығы – ұлт тарихын ұлықтаудың, жас ұрпақ санасына мемлекеттілік мұратын сіңірудің сәті. Осындай тағылымды шаралар арқылы өскелең буын елін, жерін сүюдің, бабалар аманатына адал болудың маңызын түсіне алады.

Ж.Ахатаева.,

Н.Алдабергеновтың мемориалды музейінің экскурсия жетекшісі

ПРОФИЛАКТИКА ВИЧ/СПИД ИНФЕКЦИИ

Ежегодно 1 декабря отмечается всемирный день борьбы со СПИДом. Этот день служит напоминанием о необходимости остановить глобальное распространение эпидемии ВИЧ/СПИДа.

ВИЧ может инфицироваться человек любого возраста, пола, расы, этнической принадлежности, социально-экономической группы и сексуальной ориентации, если он/она пренебрегает средствами защиты во время сексуальных контактов или пользуется общими иглами и/или шприцами с ВИЧ-инфицированным человеком. Вирус может передать своему ребёнку инфицированная ВИЧ женщина во время беременности, родов или грудного вскармливания.

ВИЧ-инфекция – вирусная инфекция, вызывающая иммунодефицитное состояние у человека, однако не каждый носитель вируса болен СПИДом. От момента инфицирования ВИЧ до развития СПИДа может пройти очень большое количество времени, иногда несколько лет. Почти у 60% ВИЧ-инфицированных бессимптомный период течения инфекции составляет 5-7 и более лет.

СПИД (синдром приобретенного иммунодефицита человека) – конечная стадия ВИЧ-инфекции, при которой состояние иммунной системы человека настолько угнетено, что она неспособна сопротивляться никаким видам инфекций. Даже безобидная простуда при СПИДе может стать причиной летального исхода.

Пути заражения:

- Половой контакт – распространенный путь инфицирования ВИЧ. При сопутствующих заболеваниях, передающих-ся половым путем, риск передачи ВИЧ увеличивается. Половые инфекции часто протекают с нарушением целостности слизистой половых органов (язв, пузырьков, эрозий, трещин), что является дополнительным фактором риска передачи вируса. ВИЧ-инфекция может передаваться при всех видах сексуальных контактов. Особенно высок риск передачи при анальном сексе, т.к. существует риск травмирования слизистой прямой кишки и прямого контакта с кровью.

- Гемотрансфузионный путь (при переливании крови и ее компонентов, а также среди наркоманов при использовании нестерильных шприцев или игл). В настоящее время на долю гемотрансфузионного пути заражения ВИЧ приходится наибольшее количество случаев.

- Трансплацентарный (от матери ребенку при беременности, при лактации).

Группы риска по ВИЧ:

- Наркоманы;
- Проститутки и их клиенты;
- Лица, ведущие беспорядочную половую жизнь;
- Лица, практикующие секс без предохранения;
- Лица, практикующие анальный секс (в т.ч. гомосексуальной ориентации);
- Лица, страдающие заболеваниями, передающимися половым путем;
- Пациенты, нуждающиеся в гемодиализе, переливании крови;
- Медицинские специалисты, контактирующие с ВИЧ-инфицированными;
- Дети ВИЧ-инфицированных матерей;

Диагностика ВИЧ-инфекции:

Пройти обследование на ВИЧ следует в следующих случаях:

- После сексуального контакта с новым партнером;
 - После незащищенного сексуального контакта;
 - В случае изнасилования;
 - Если стало известно, что постоянный половой партнер имел сексуальные контакты с другими людьми;
 - Если у полового партнера обнаружилась ВИЧ-инфекция;
 - После проведения пирсинга или татуировки;
 - После проведения процедуры переливания крови;
 - При обследовании на другие заболевания, передающиеся половым путем;
- Профилактика ВИЧ:
- Предотвращение случайных половых связей, использование барьерных методов защиты;
 - Предпочтение сексуальных контактов с постоянным половым партнером;
 - Регулярное обследование на ВИЧ обоих партнеров;
 - Отказ от употребления наркотиков, использование только одноразовых шприцев и игл.

Увы, несмотря на то, что ученые многих стран проводят исследования в данном направлении, на сегодняшний день не существует действенной вакцины против ВИЧ. Удалить вирус из организма невозможно, и это в данное время – факт.

Е.Сейсембинов

Руководитель УСЭК Ескельдинского района

ҚАЗАҚТЫҢ АСЫЛ ТУҒАН БАТЫР ҰЛЫ

Бауыржан Момышұлының 110 жылдығына арналған шара өтті Жалғызағаш ауылдық кітапханасында Жауқазын клубының мүшелерінің қатысуымен «Қазақтың асыл туған батыр ұлы» тақырыбында танымдық шара ұйымдастырылды. Іс-шара қазақ халқының даңқты перзенті, жазушы, Кеңес Одағының батыры, Халық қаһарманы Бауыржан Момышұлының 110 жылдығына арналды.

Шара барысында батырдың өмір жолы мен ерлікке толы ғұмыры жайлы кеңінен баяндалды. Бауыржан Момышұлы 1910 жылы Жамбыл облысы, Жуалы ауданындағы Көлбастау ауылында дүниеге келген. Анасы Разиядан ерте айырылған ол әжесі Қызтумас пен әкесі Момыштың тәлім-тәрбиесін көріп өсті. Жастайынан алғыр, зерек болып өскен Бауыржан 1929 жылы Өулиеатадағы мектепті бітіріп, кейін аудандық мекемелерде түрлі жауапты қызметтер атқарды.

1932 жылдан бастап әскери қызметке шақырылған Момышұлы Қызыл Армия құрамында взвод, рота басқара отырып, әскери шеберлігін шыңдады. Ұлы Отан соғысы жылдарында Мәскеуді қорғауда көрсеткен ерлігі оны халық батыры атандырды. Ол Панфилов дивизиясының аңызға айналған жауынгері ретінде ел жадында қалды.

Шарада батырдың әдеби мұрасына да ерекше назар аударылды. Соғыс алаңында жүріп жазған күнделіктері, 38 дәптерге толған жазбалары оның ішкі жан дүниесін, сарбаздар өмірін шынайы бейнелейді. «Бір түннің тарихы» сияқты шығармалары қазақ әдебиетінің алтын қорынан орын алды. Сондай-ақ, Александр Бектің «Волоколамск тас жолы» повесіндегі негізгі кейіпкер де дәл осы Бауыржан Момышұлы болатын.

Батырдың ерлігі мен еңбегі мемлекет тарапынан жоғары бағаланып, ол «Қызыл Ту», «Ленин», «Отан соғысы» ордендерімен және бірнеше медальдармен марапатталған.

Шараға қатысқан клуб мүшелері Бауыржан Момышұлының ерлікке толы өмір жолынан үлгі алып, оның ұлтқа сіңірген еңбегі жайлы көптеген тың мағлұмат алды.

М. Талдыбеков,

Жалғызағаш ауылдық кітапханасының кітапханашысы.

РОЛЬ ДУХОВНЫХ ЦЕННОСТЕЙ В РАЗВИТИИ СОВРЕМЕННОГО ОБЩЕСТВА

В Каратальской сельской библиотеке была проведена тематическая встреча под названием

«Духовное возрождение — целостность Родины и будущее страны», посвящённая укреплению национальных ценностей, духовной культуры и

роли каждого гражданина в развитии Казахстана.

В мероприятии приняли участие жители села, молодёжь, представители образовательных учреждений и общественные активисты. В ходе встречи участники обсудили важность духовного развития личности, сохранения исторического наследия и передачи культурных традиций будущим поколениям.

Духовное возрождение — это не только уважение к собственным корням, но и способность общества сохранять внутреннее единство, укреплять патриотизм и формировать устойчивые нравственные ориентиры. Именно духовная целостность народа обеспечивает прочность государства, его стабильность и уверенное движение вперёд.

Сегодня, когда происходят большие перемены в мире, Президент нашей страны подчёркивает: сильная и процветающая Родина невозможна без осознанных граждан, которые уважают свою историю, культуру и язык, стремятся к знаниям и готовы трудиться ради общего блага.

На встрече было выделено несколько ключевых направлений духовного развития:

- укрепление национального самосознания;
 - повышение роли семьи как основы воспитания;
 - сохранение культурного и исторического наследия;
 - воспитание молодежи в духе патриотизма и трудолюбия;
 - продвижение ценностей уважения, единства и взаимопонимания.
- Участники мероприятия отметили, что духовная устойчивость — это тот фундамент, на котором строится будущее страны. Единство народа, уважение друг к другу и трепетное отношение к родной земле являются важнейшими условиями развития Казахстана.

В завершение встречи прозвучали слова благодарности всем присутствующим за активное участие и желание внести вклад в укрепление духовных ценностей общества. Пусть духовное возрождение станет путеводной силой, объединяющей нашу Родину и открывающей новые перспективы для на-бующих поколений.

Серикбаева Снежана.

Библиотекарь Каратальской сельской библиотеки.

ГАЗ БАЛЛОНДАРЫН ПАЙДАЛАНУ ЕРЕЖЕЛЕРІ

Табиғи газ тұрмыста пайдалану үшін өте ыңғайлы. Оның арқасында біз ас үйде тамақ дайындап, тұрғын үй-жайларды жылытып, үйде ыстық су ала аламыз. Газ отынның басқа түрлерімен салыстырғанда өте үнемді.

Алайда, табиғи газ өзіне мұқият және жауапты қарауды талап етеді. Газ қайғылы салдарларға әкеп соқтырмас үшін, газ жабдықтарына қамқорлық жасау және тұрмыста газды қауіпсіз пайдалану ережелерін сақтау қажет.

Көгілдір отын тұрғын үйлерге екі тәсілмен беріледі: газ магистральдары бойынша немесе әртүрлі сыйымдылықтағы газ баллондарында.

Газ баллондары-тұрғын үйі орталықтандырылған газбен жабдықтау шегінен тыс тұрған кез келген саяжай иесінің немесе үйдің ажырамас атрибуты. Газ баллондарын тұрмыста қолдану артықшылықтары мен кейбір кемшіліктері бар. Мысалы, баллонды тасымалдауға және ауыстыруға болады, ал газ құйылған баллонды бірнеше жыл сақтауға болады.

Бірақ сонымен қатар, газ-баллонды жабдықты қосу және пайдалану кезіндегі қателіктер өрт және жарылыс қауіптілігінің жоғарылауына әкеп соқтыратынын ұмытпау керек. Температураның күрт көтерілуі немесе өрт кезінде металл баллоны жарылуы мүмкін, ол жарылыс аймағында болған адамдардың өмірі мен денсаулығына айтарлықтай зиян келтіреді.

Баллондар газ өткізе алады, ал пропан-бутан қоспасы жоғары концентрацияда адамдардың улануына және өліміне әкелуі мүмкін. Бұл баллон тұрғын аймақта болған жағдайда мүмкін болады. Күрт бұрылу қаупі. Қысымның секіруіне байланысты жалынның күрт шығуы мүмкін, оның нәтижесінде газ жабдығы зақымдануы мүмкін.

Газбаллонды жабдықты пайдалану нормалары мен ережелерін орындау кезінде оларды пайдаланудан болатын тәуекелдер барынша азайтылады.

Газды тұтынумен байланысты жабдық жарамды болуы тиіс. 5 жылда бір реттен кем емес баллондарды техникалық куәландыруды жүргізген жөн. Баллонды қосу немесе ауыстыру кезінде барлық қосылыстардың герметикалығын сабынды ерітіндінің көмегімен тексеру керек.

Газ таңбасы болмаған жағдайда, ақаулы шұрасы бар тотты іздері бар баллондарды пайдалануға болмайды.

Баллонды тікелей күн сәулесі мен жауын-шашыннан қорғайтын арнайы желдетілетін шкафта сақтау керек. Шкафтан терезеге немесе есікке дейінгі қашықтық кемінде 1 м болуы тиіс.

Сондай-ақ жылу көздеріне дейінгі қашықтық (жылыту радиаторлары, электр жылытқыштары және т.б.) кемінде 1 м болуы тиіс.

Баллондарды жөртөледе сақтауға немесе жерге көмуге тыйым салынады.

Жұмыс жағдайында баллонды тік күйде табу керек.

Баллонды ауыстыра отырып, өрт көздерінің жоқтығына көз жеткізу керек.

Жоғарыда баяндалған баллон газын қауіпсіз пайдалану ережелерін ешқашан елемейіз, өйткені тіпті аз ғана бұзушылық өмірге қауіп төндіруі мүмкін.

Газ-баллонды жабдықты газдың ағып кетуіне бақылау қажет. Газдың ағып кетуін сабын көбігімен көзбен анықтауға болады. Жиі ағып кету шлангтың жалғанған жерлерінде орын алады.

Күшті ағып кетуді есту арқылы анықтауға болады, кем дегенде бұл сабын ерітіндісін қолдану орны үшін Кеңес болады. Ағып кетуді бақылаудың тағы бір факторы-тән иістің пайда болуы.

Қауіпсіздік нормаларын сақтау газдың ағып кетуінен ғана емес, ықтимал теріс салдардың алдын алуға да мүмкіндік береді

Қауіп мынада, пропан-бутан қоспасы ауадан ауыр, сондықтан ағу кезінде газ еденге ұмтылады, еденде немесе жөртөледе жиналуы мүмкін.

Бір ұшқын жарылыс тудыруы үшін жеткілікті болады. Газ жарылысының негізгі себебі көбінесе қауіпсіздік нормаларын елемей және немқұрайлылық болып табылады.

Газдан улану қауіпін болдырмау және жарылыс ықтималдығын болдырмау үшін тұрмыста газ баллонын пайдаланудың келесі ережелерін орнатыңыз:

- Еденге жақын газ сигнализаторларын орнату;
- Баллон шұрасы ашылғанға дейін үй-жайды желдету;
- Іске қосылған газ құралдары тұрақты бақылауда болуы тиіс;
- Газ плиталарын жылыту немесе жылыту үшін қолдануға болмайды;
- Газ баллондарын газ жабдықтары сияқты мамандар ғана жөндеуі тиіс;
- Тұрғындар ұзақ уақыт бойы болмаған жағдайда газ баллондарын тұрғын үй сыртына шығару керек.

Егер газ ағып кетсе, онда кез келген электр құралдарын пайдалануға тыйым салынады. Ұшқынның пайда болуына ықпал ететін әрекеттерді орындауға болмайды.

Баллонның ағуы байқалса, газ баллонының вентилін дереу жауып, газбен қоректенетін аспаптардан ажыратып, оны көшеге шығару керек. Барлығын тез және ұқыпты жасау керек, себебі баллонның құлауы оның жаныуына әкелуі мүмкін.

Газ баллоннан шыққан кезде оның тұтану жағдайлары болуы мүмкін. Ең алдымен вентильді жабуға тырысу керек. Кішкене жалын болған жағдайда оны дымқыл сүлгімен өшіруге болады, содан кейін баллонды сыртқа шығаруға болады. Үлкен жалын қауіпті түрде сөндіріледі, өйткені бөлмеде жиналған газ жарылуы мүмкін.

Есіңізде болсын, баллонның 180 градусқа дейін қызып кетуі оны жарылысқа әкелуі мүмкін. Газ жанған кезде жарылыс ықтималдығы аз, жақын маңдағы жанып жатқан заттардан баллонның қызып кетуі мүмкін. Сондықтан өрт шыққаннан кейін вентильді жауып, бөлмеден баллонды алып, авариялық қызметті шақыру керек.

ГАЗ ЖАБДЫҒЫН ПАЙДАЛАНУ ҚАҒИДАЛАРЫ

Орталықтандырылған газбен жабдықтау, өз сипаттамалары бойынша үйлер мен пәтерлерге көгілдір отын берудің қауіпсіз түрі. Бірақ бұл жағдайда да белгілі бір ережелерді сақтау қажет.

Тек жарамды газ жабдығын пайдаланыңыз. Егер ол қызғылт сары болса, жалынның түсін қадағалаңыз – демек, құрылғы ақаулы болса, газовиктерді шақыру керек. Жұмыс істеп тұрған Газ плиталары мен су жылытқыштардың қараусыз қалдырмаңыз, жалынның үрленуіне немесе сұйықтықпен құйылуына жол бермеңіз. Өз іс-әрекеттеріңізді бақыламайтын кішкентай балаларды, адамдарды газ жабдықтарын пайдалануға жібермеңіз.

Есіңізде болсын! Газ жануы үшін тұрақты ауа ағыны қажет. Газ плитасын (су жылытқышты) жағғанда, терезе әрқашан ашық болуы керек!

Газ беру кенеттен тоқтатылған жағдайда газ аспаптарының жанарғыларының крандарын дереу жабыңыз және 104 телефоны бойынша авариялық газ қызметіне хабарлаңыз.

Түтін және желдету каналдарында тартқыштың болмауы газдың жану өнімдерімен улануға әкелуі мүмкін. Газ су жылытқыштарын, түтін мұржаларына жану өнімдерін бұратын басқа да құралдарды әрбір пайдаланар алдында түтін мұржасында тартқыштың болуын тексеру қажет.

Түтін және желдету жүйелерінің құрылғысын өзгертуге, желдету арналарын желімдеуге, газ пайдаланушы жабдықтың түтін шығарғыштарын желдету арналарына қосуға, түтін шығарғыштарды тазалауға арналған «қалталар» мен люктерді бітеуге немесе желімдеуге болмайды.

Мұржаларда және су жылытқыштардан түтін шығаратын құбырларда өз бетімен қосымша шиберлерді орнатуға болмайды. Жеке тұрғын үйлердің иелері қыс мезгілінде түтін жолдарының бастарын олардың қатып қалуына және бітелуіне жол бермеу, сондай-ақ қысымның төмендеуіне байланысты күзгі-қысқы кезеңде жиі туындайтын «көрі тарту» әсерінің пайда болуына жол бермеу мақсатында мезгіл-мезгіл тексеруі тиіс.

Есіңізде болсын! Тартым болмаған кезде газ аспаптарын пайдалануға тыйым салынады.

Тұрмыста газды қауіпсіз пайдалану үшін ережелерді білу ғана емес, сондай-ақ пайдаланылатын газ жабдығының жарамдылығы да маңызды рөл атқарады.

Қайғылы жағдай болмау үшін пәтерішілік және үйішілік газ жабдығына мерзімді техникалық қызмет көрсету қажет. Ол үшін газ құралдарының әрбір меншік иесі мамандандырылған ұйыммен техникалық қызмет көрсетуге шарт жасасуға міндетті.

Егер сіз бөлмедегі газдың иісін сезсеңіз, газ аспаптарын пайдалануды дереу тоқтатыңыз. Аспаптарда және аспаптар алдында крандарды жабыңыз.

Бөлмені желдету үшін терезелер мен терезелерді ашыңыз.

Ашық отты тұтамаңыз, темекі тартпаңыз, электр жарығы мен электр құралдарын қоспаңыз және өшірмеңіз, электр қоңырауларын қолданбаңыз.

Авариялық қызметті газдалмаған бөлмеден « 104 » телефоны арқылы шақырыңыз.

Тұрмыста газды пайдалану ережелерін бұзу газ жарылысына, пәтерде өртке, үйдің қирауына және адам өліміне әкелуі мүмкін!

Ойланыңыз, өйткені сіздің дұрыс іс-әрекеттеріңізге тек сіздің өміріңіз ғана емес, сондай-ақ жақындарыңыздың, сондай-ақ көршілеріңіздің өмірі де байланысты!

Ескелді ауданы ТЖБ баспасөз қызметі.

ТҰРҒЫН ҮЙДЕГІ ӨРТ ҚАУІПСІЗДІК ШАРАЛАРЫ

Біздің ауданымыздағы өрттердің көбісі тұрғын үйлер мен пәтерлерде болады. Көбінесе өрттер отты ұқыпсыз пайдалану, ақаулы электр аспаптарын пайдалану және әсіресе «мас күйінде» темекі шегуден туындайды. Егерде үйіңізде өрт орын алған болса, төмендегі ережелерді ұстаныңыз:

-Егер сіздің үйіңізде немесе сіздің аулаңызда өрт болса, ең бастысы - дереу өртке қарсы қызметін шақырыңыз. Ол санаулы минутты ғана қажет етеді. Үйіңізде телефон болмаса да, амалсыз жағдайлар болмайды: бақытсыздыққа ұшырағандығыңыз жайында дабылды терезеден немесе балконнан беруіңізге болады.

-Тұрмыстық электр аспаптарын қараусыз қалдырмаңыз және Қолдан жасалған электрлік жылытқыш аспаптарды қолданбаңыз. Өрт болған жағдайда жанып жатқан тұрмыстық электр аспабын (теледидар, жылытқыш және т.б.) ең алдымен залалсыздандырып, содан кейін «101» нөміріне қоңырау шалыңыз.

-Мүмкіндігіңіз болса пәтерге кіретін есіктен шығып кетуге тырысыңыз.

Жанып жатқан бөлменің есігін артыңыздан қаттырақ жабу өте маңызды, бұл оттың пәтердегі барлық бөлмелерге таралуына жол бермейді.

-Егер кіреберіс есік жаққа баратын жол отпен және түтінмен бөгеттелсе, балкон арқылы өзіңізді құтқарыңыз. Балкон есігін өзіңіздің артыңыздан міндетті түрде жауып қойыңыз. Төменгі қабатқа балкон люгі арқылы немесе қосылған балкон арқылы көршілердің көмегімен өтуге болады.

-Құтқарылудың тағы бір жолы – терезе арқылы. Бөлмеге кіретін есікті шүперектермен және жиһаздармен тығыздаңыз. Сіздің көмекке шақырған айғайыңыздың естілгеніне көз жеткен соң, түтін аз мөлшерде тараған еденге жатыңыз. Осы түрде жарты сағаттай шыдауға болады.

Барлық ұсынылған нұсқаулықтар «әр түрлі өрт оқиғаларына» берілген. Бірақ олар ең бастысын алмастыра алмайды – ең алдымен өртке қарсы қауіпсіздіктің қарапайым ережелерін біліп, сақтау қажет.

Ескелді ауданы ТЖБ баспасөз қызметі.

МОНШАНЫҢ ПАЙДАЛАНУ КЕЗІНДЕГІ ӨРТ ҚАУІПСІЗДІГІ ЕРЕЖЕЛЕРІ

Моншаларда өрттердің пайда болуының ең жиі себептері: өрт қауіпсіздігі ережелерін бұзу, пеш жабдықтарын пайдалану ережелерін бұзу, отты абайсыз пайдалану, Электр жабдықтарын пайдалану ережелерін бұзу. Негізгі себептердің бірі мас күйінде отты абайсыз қолдану болып табылады.

Моншаның, Каминді, пешті пайдалану кезінде-өрт қауіпсіздігі ережелерін қатаң сақтау қажет. Монша салу немесе пеш пен Каминді жобалау кезінде өрт қауіпсіздігі маңызды фактор болып табылады. Жағымсыз салдардан аулақ болу үшін ваннаның, пештің немесе каминнің құрылысы мен пайдалану ерекшеліктеріне назар аудару керек.

Моншаның ағаш, демек, жанғыш бөліктері оқшауланғанына немесе пештің ыстық бөліктері мен мұржадан едәуір қашықтықта алынғанына көз жеткізу керек. Оқшаулау үшін жанбайтын материал немесе жылу өткізгіштігі төмен материал болуы мүмкін.

Пеш пен мұржаларды бақылау және жарықтарды уақтылы жөндеу қажет. Түтін арналарын жиналған күйеден үнемі тазалап отыру керек.

Шатырдың құбырмен байланысы (жабынның кез-келген түрі) шатырлы болаттан жасалған түтін жағасымен қорғалуы керек.

Пештерді отынмен жағу кезіндегі өрт қауіпсіздігі және қатты отынның басқа түрлері.

Пеш жағу кезінде өрт қауіпсіздігін сақтау өте маңызды, өйткені пешпен жылытылатын үйлердегі барлық өрттердің жартысына жуығы пештер мен түтіндіктердің ақаулығынан, сондай-ақ олардың дұрыс пайдаланылмауынан болады.

Ағаш шамамен 300 градус температурада жанса да, өздігінен жану тек 100 градусқа дейін қыздырылған заттармен ұзақ уақыт байланыста болуы мүмкін. Нәтижесінде, еден аралық және шатыр үй-жайлары арқылы түтін құбырларының өту орындарына ерекше назар аудару қажет.

-Егер сіздің үйіңізде немесе сіздің аулаңызда өрт болса, ең бастысы - дереу өртке қарсы қызметін шақырыңыз. Ол санаулы минутты ғана қажет етеді. Үйіңізде телефон болмаса да, амалсыз жағдайлар болмайды: бақытсыздыққа ұшырағандығыңыз жайында дабылды терезеден немесе балконнан беруіңізге болады.

-Тұрмыстық электр аспаптарын қараусыз қалдырмаңыз және Қолдан жасалған электрлік жылытқыш аспаптарды қолданбаңыз. Өрт болған жағдайда жанып жатқан тұрмыстық электр аспабын (теледидар, жылытқыш және т.б.) ең алдымен залалсыздандырып, содан кейін «101» нөміріне қоңырау шалыңыз.

-Мүмкіндігіңіз болса пәтерге кіретін есіктен шығып кетуге тырысыңыз.

Жанып жатқан бөлменің есігін артыңыздан қаттырақ жабу өте маңызды, бұл оттың пәтердегі барлық бөлмелерге таралуына жол бермейді.

-Егер кіреберіс есік жаққа баратын жол отпен және түтінмен бөгеттелсе, балкон арқылы өзіңізді құтқарыңыз. Балкон есігін өзіңіздің артыңыздан міндетті түрде жауып қойыңыз. Төменгі қабатқа балкон люгі арқылы немесе қосылған балкон арқылы көршілердің көмегімен өтуге болады.

-Құтқарылудың тағы бір жолы – терезе арқылы. Бөлмеге кіретін есікті шүперектермен және жиһаздармен тығыздаңыз. Сіздің көмекке шақырған айғайыңыздың естілгеніне көз жеткен соң, түтін аз мөлшерде тараған еденге жатыңыз. Осы түрде жарты сағаттай шыдауға болады.

Өрттің алдын алудың негізгі талабы-ғимараттың барлық ағаш бөліктері пеш пен мұржадан жеткілікті қашықтықта болуы керек немесе олардан жақсы оқшауланған болуы керек, ол үшін кірпіш, асбест немесе саз ерітіндісімен сіндірілген киіз қолданылады.

Еденді өрттен қорғау үшін оттықтан кездейсоқ түсіп кеткен көмірден, пеш есіктерінің алдына шатыр темір парағы төселеді.

Шатырдағы көтергіш сазды ерітіндімен қапталған және кептіруден кейін ағартылған. Бұл ақ фонда көтергіштің ақауларын анықтауды жеңілдету үшін қажет.

Есіңізде болсын, өрт қауіпсіздігінің барлық нормалары мен ережелері адам өмірімен жазылған және осы нормалардың кез келген бұзылуы ерте ме, кеш пе сіздермен қайғылы өзіл ойнайды.

ӨЗІҢІЗДІ ЖӘНЕ ЖАҚЫНДАРЫҢЫЗДЫ ҚОРҒАҢЫЗ!

Өрт шыққан жағдайда 101 телефонына қоңырау шалыңыз

Ескелді ауданы ТЖБ баспасөз қызметі.

ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЗЕЙНЕТАҚЫ ЖҮЙЕСІ 2025 ЖЫЛҒЫ MERCER CFA ЖАҒАНДЫҚ ЗЕЙНЕТАҚЫ ИНДЕКСІ РЕЙТИНГІНДЕ ӨЗ ПОЗИЦИЯСЫН НЫҒАЙТТЫ

2025 жылы Mercer институты CFA институтымен бірлесіп, үлесіне әлем халқының 65%-ы тиесілі 52 елдің (салыстырмалы түрде, 2024 жылы – 48 ел) зейнетақы жүйелеріне бағалау жүргізді. Mercer CFA Institute Global Pension Index (MCGPI) жыл сайынғы есебіне сәйкес, Қазақстанның зейнетақы жүйесі АҚШ, Испания, Италия, Австрия, Жапония, Оңтүстік Корея, Қытай және басқа елдерден озып, 26-шы орынға ие болды. Қазақстанның MCGPI индексындағы қорытынды көрсеткіші 2024 жылғы 64,0 балдан 2025 жылы 65,0 балға дейін өсті, бұл Халықаралық Валюта Қоры жариялаған экономиканың өсімі туралы жаңартылған деректермен байланысты. Сонымен қатар Қазақстан өткен жылғы «С+» деңгейінен ілгерілей отырып, «В» тобына көтерілді. Бұл зейнетақы саясатының

теңгерімділігі мен дәйектілігін көрсетеді.

Естеріңізге сала кетейік, зерттеу 50-ден астам индикаторды қамтитын «Лайықтылық», «Тұрақтылық» және «Тұтастық» үш қосалқы индексі негізінде жүргізіледі. Осы индикаторлар бойынша зейнетақы жүйелерін жан-жақты және объективті бағалау үшін, оның ішінде ЭЫДҰ, Дүниежүзілік банк, Халықаралық еңбек ұйымы, Economist Group зерттеу және талдау бөлімшесінің және т. б. деректерін қамтитын ашық халықаралық көздерден алынған мәліметтер пайдаланылды.

2025 жылы зейнетақы жүйесін талдау қорытындысы бойынша Қазақстанның жалпы көрсеткіші үлес салмағы бойынша өлшенген суб-индекстік бағалау нәтижелерін жинақтау жолымен қалыптасты:

- «Лайықтылық» қосалқы индексі бойынша 47,0 балл, салыстырмалы түрде алатын болсақ, 2024 жылы – 45,8 балл (үлес салмағының 40%: Қазақстан Оңтүстік Корея, Индонезия, Оңтүстік Африка және басқа елдерді артта қалдырды);
- «Тұрақтылық» қосалқы индексі бойынша 74,2 балл, 2024 жылы – 73,1 балл (үлес салмағының 35%: Қазақстан Швейцария, Жапония, Қытай, Жаңа Зеландия, Финляндия, Канада, Норвегия, Франция, АҚШ және басқа да көптеген елдердің көрсеткіштерінен асып түсті);
- «Тұтастық» қосалқы индексі бойынша – 81,1 балл, 2024 жылы – 80,4 балл (үлес салмағының 25%: Қазақстанның көрсеткіші Дания, Ұлыбритания, АҚШ, Қытай, Жапония, Оңтүстік Корея және басқа елдермен салыстырғанда жоғары).

Халықаралық сарапшылардың ұсыныстары

Өткен 2 жылдағыдай, Mercer CFA сарапшылары Қазақстанға зейнетақы жүйесін келесі бағыттар бойынша жетілдіруді қажетті деп деген ұсыныс жасады:

- зейнеткерлердің неғұрлым осал санаттарын қолдаудың ең төменгі деңгейін арттыру;
- азаматтарды ерікті зейнетақы жарналарының көлемін ұлғайтуға ынталандыру;
- жүйенің ұзақ мерзімді әлеуетін сақтау үшін жинақтарды мерзімінен бұрын алуды шектеу;
- қарт азаматтардың белсенді еңбек қызметін ұзарту тетіктерін дамыту;
- жеке үзінді көшірмелерде салымшыларды болжамды зейнетақы төлемдері туралы хабардар ету тәжірибесін енгізу.

Жаһандық контекст

2025 жылғы рейтингте бірінші орынды Нидерланды (85,4 ұпай), одан кейін Исландия (84,0) және Дания (82,3) иеленді. Бұл елдер жыл сайын ең жоғары нәтижелерге ие болады. Биыл индекске алғаш рет төрт елдің – Кувейт, Намибия, Оман және Панаманың зейнетақы жүйелері кірді.

Барлық елдер арасындағы орташа көрсеткіш 64,5 балды құрады, бұл демографиялық сын-тегеуріндер аясында зейнетақы жүйелерінің тұрақтылығы нығайып келе жатқанын көрсетеді.

MCGPI есебінде көрініс тапқан инвестициялық қызметтің маңызды аспектілері

Mercer CFA Global Pension Index-тің 2025 жылғы есебінде әлем елдері жинақтардың сақталуын және Ұлттық зейнетақы жүйелерінің тұрақтылығын қамтамасыз ету мақсатында зейнетақы қорларының инвестицияларын реттеп, шектеп отыратыны немесе басқаша әсер ететіні атап өтілді. Инвестицияларды реттеудің екі негізгі тәсілі бар:

- «парасатты инвестор» қағидаты – менеджерлер өз қаражаттарын басқарғандай, активтерді басқарудың белгіленген принциптерін басшылыққа ала отырып, сақтықпен әрекет етеді;
- активтердің нақты сыныптары және шетелдік инвестициялардың үлесіне инвестициялар бойынша шектеулер мен белгілі бір лимиттер қағидаты. Бұл ретте неғұрлым ікемді реттеулер елдер рейтингте жақсы нәтиже көрсетті. Талданған 52 зейнетақы жүйесінің тек 12-сінде инвестицияларға қатаң шектеулер жоқ, олардың 9-ы рейтинг көшбасшыларының қатарына кірді.

Айта кету керек, азаматтар ерікті зейнетақы жарналарын (ЕЗЖ) өз қалауы бойынша төлейді, олардың мөлшері мен кезеңділігін дербес белгілейді. ЕЗЖ есебінен зейнетақы төлемдерін алу тәртібін алушы БЖЗҚ-ның зейнетақы ережелеріне сәйкес дербес айқындайды. Бұл – жарналардың осы түрінің артықшылықтарының бірі.

Өз жұмысшылары үшін ЕЗЖ төлейтін жұмыс берушілер салықтық жеңілдіктерге ие болады. Жұмыс берушінің қызметкердің пайдасына аударған ЕЗЖ жеке тұлғаның табысы ретінде қарастырылмайды, жұмыс беруші үшін мұндай шығыстар корпоративтік табыс салығын есептеу кезінде шегеруге жатады. Яғни, бұл жағдайда жұмыс беруші салық салу кезінде жеңілдіктер алады.

Есепте зейнетақы қорларының инвестицияларына шектеулердің екі мақсаты бар екендігі атап көрсетілген: 1.зейнетақы жүйесінің сенімділігін және салымшылардың қаражатының сақталуын қамтамасыз ету – активтерді әртараптандыру, тәуекелдерді басқару және тәуекелді құралдарға салымдарды шектеу; 2.жергілікті капитал нарығын нығайтуға, инфрақұрылымды дамытуға, қаржылық сауаттылықты арттыруға ықпал ететін ішкі қаржы нарықтарын дамытуды қолдау.

Сарапшылардың пікірінше, шамадан тыс шектеулер кірісті төмендетіп, әртараптандыруға кедергі келтіруі мүмкін.

Есепте сондай-ақ инвестициялық қызметті жүзеге асыру кезінде зейнетақы жүйесіне қатысушылардың мүдделері мен елдің ұлттық мүдделері арасындағы теңгерімді құрудың сегіз қағидаты келтірілген:

- салымшыларды лайықты зейнетақы табысымен қамтамасыз ету;
- зейнетақы активтерін сенімгерлік басқарудың адалдығы;
- ұзақ мерзімге негізделген кірістер мен тәуекелдердің арақатынасын ескере отырып, сенімді және ашық инвестициялық басқару;

- зейнетақы қорларының қаржы нарықтары мен инвестициялық мүмкіндіктерге толық қолжетімділігі;
- зейнетақы жүйесіне қатысушылардың мүдделерін және зейнетақы қорларының шешімдерін ескере отырып, мемлекеттің ұлттық жобаларға инвестиция салуын ынталандыру;
- инвестициялық мүмкіндіктерді кеңейту үшін зейнетақы қорларының мемлекетпен ынтымақтастығы;
- мемлекеттің зейнетақы қорларының инвестициялық мүмкіндіктерін шектемей, портфельдердің құрамы, кірістілігі мен тәуекелдері туралы ақпаратты жария түрде ашу арқылы қызметтің ашықтығын қамтамасыз ету;

• макроэкономикалық ахуалды есепке алу, яғни зейнетақы активтерінің мемлекет экономикасында елеулі рөл атқаратын кезінде өзінің фискалдық және әлеуметтік саясаты мен зейнетақы қорларының инвестициялары және олардың зейнеткерлерге әсері арасындағы өзара байланыс ескерілуі тиіс.

Есепте Дүниежүзілік экономикалық форумның мәліметтері бойынша қаржылық қауіпсіздік халықтың жаһандық қартаюына және өмір сүру ұзақтығының ұзаруына байланысты демографиялық және экономикалық сын-қатерлерді шешуде шешуші рөл атқаратыны атап өтілді. Аталған форумда азаматтардың зейнетақы деңгейіне барынша әсер ететін 3 басым бағыт көрсетілген:

- барлығына базалық (кепілдендірілген) зейнетақыны қамтамасыз ету;
- тиімді басқарылатын және үнемді зейнетақы жоспарларының қолжетімділігін арттыру;
- зейнетақы жарналарының мөлшерін ұлғайтуға бағытталған бастамаларды қолдау.

БЖЗҚ 2013 жылғы 22 тамызда «ГНПФ» ЖЗҚ» АҚ негізінде құрылды. БЖЗҚ құрылтайшысы және акционері – Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің «Мемлекеттік мүлік және жекешелендіру комитеті» ММ арқылы Қазақстан Республикасының Үкіметі. БЖЗҚ зейнетақы активтерін сенімгерлікпен басқаруды Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі жүзеге асырады. Зейнетақы заңнамасына сәйкес БЖЗҚ міндетті зейнетақы жарналарын, жұмыс берушінің міндетті зейнетақы жарналарын, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарын, ерікті зейнетақы жарналарын тартуды, сондай-ақ «Қазақстан Республикасының екінші деңгейдегі банктерінде орналастырылған депозиттерге міндетті кепілдік беру туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес депозиттерге міндетті кепілдік беруді жүзеге асыратын ұйым аударған кепілдік берілген депозит бойынша кепілдік берілген өтемнің талап етілмеген сомасы есебінен қалыптастырылған ерікті зейнетақы жарналарын есепке алып, оның есебін жүргізеді, зейнетақы төлемдерін жүзеге асыруды қамтамасыз етеді. Сондай-ақ Қор нысаналы активтер мен нысаналы талаптарды есепке алуды, нысаналы жинақтау шоттарына нысаналы жинақтарды (НЖ) есепке алу мен есептеуді, НЖ төлемдерін оларды алушының банк шоттарына есептеуді, «Ұлттық қор – балаларға» бағдарламасы шеңберінде Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындаған тәртіппен НЖ қайтарымдарын есепке алуды жүзеге асырады (толығырақ www.enprf.kz сайтында).

АДЕКВАТНОСТЬ ПЕНСИОННЫХ НАКОПЛЕНИЙ И ПЛЮСЫ ДОБРОВОЛЬНЫХ ПЕНСИОННЫХ ВЗНOSОВ

«Актуальные вопросы о ЕНПФ»

1)Разъясните, пожалуйста, понятие «адекватности пенсии»
В условиях меняющейся демографической структуры, старения населения и трансформации рынка труда обеспечение достойной старости становится одной из ключевых задач социальной политики государства. Именно поэтому вопрос адекватности пенсии приобретает всё большую значимость в Казахстане, особенно на фоне снижения доли солидарной части пенсии и растущей роли накопительной пенсионной системы.

Адекватный пенсионный доход — это размер выплат, позволяющий человеку после выхода на пенсию сохранять привычное качество жизни, не испытывая серьёзных финансовых ограничений. По рекомендации Международной организации труда (МОТ) коэффициент замещения дохода должен составлять не менее 40%. Коэффициент замещения – это отношение пенсионных выплат к заработку до выхода на пенсию, т.е. насколько пенсионный доход замещает трудовой доход. В Казахстане этот показатель сейчас порядка 41%.

2)Как человек может самостоятельно повысить адекватность пенсионного дохода?

Повысить адекватность пенсионного дохода можно за счёт: регулярного перечисления обязательных и дополнительных добровольных взносов;

передачи пенсионных средств в управление частным управляющим инвестиционным портфелем (УИП) для более активного и потенциально доходного инвестирования.

Кроме того, регулярные обязательные пенсионные взносы не только положительно сказываются на общей сумме пенсионных накоплений и впоследствии пенсионных выплат, но и влияют на размер базовой пенсии, выплачиваемой из государственного бюджета, которая зависит от общего трудового стажа. С 1998 года стаж подтверждается исключительно перечисленными обязательными пенсионными взносами. Сейчас минимальный размер базовой пенсии составляет 70% от прожиточного минимума (при общем трудовом стаже от 0 до 10 лет), а максимальный – 110% от ПМ (при стаже 30 и более лет). До 2027 года максимальная базовая пенсия будет повышена до 120% от ПМ.

Все данные меры позволяют не только обеспечить финансовую устойчивость, но и сохранить привычный уровень потребления, досуга и качества жизни в пенсионном возрасте.

3)Скажите, пожалуйста, как я могу перечислять добровольные пенсионные взносы? Может ли это делать работодатель?

Добровольные пенсионные взносы (ДПВ) могут отчислять как физические, так и юридические лица. Физлица вносят средства за себя и (или) за своих близких за счет своего дохода, а юридические лица – в пользу своих сотрудников и (или) третьих лиц.

Перечислять добровольные пенсионные взносы можно через банки второго уровня, а также путем подачи заявления работодателю, на основании которого он будет их переводить в ЕНПФ в пользу заявленного лица.

Для заключения договора и открытия индивидуального пенсионного счета (ИПС) по ДПВ нет необходимости посещать офис ЕНПФ - ИПС для учета ДПВ открывается автоматически при поступлении первого взноса. Открытие ИПС для учета ДПВ осуществляется в беззаявительном порядке на основании:

списков физических лиц, представляемых агентами в ЕНПФ при перечислении ДПВ;

поступившего в ЕНПФ первичного взноса от физического лица в свою пользу или в пользу третьего лица при перечислении ДПВ.

4)Скажите, пожалуйста, как и когда я могу начать получать выплаты за счет добровольных пенсионных взносов?

Пенсионные выплаты за счет ДПВ можно начать получать до наступления пенсионного возраста – начиная с 50 лет. Кроме того, они предоставляются лицам с инвалидностью, а также выехавшим на постоянное место жительства за пределы Республики Казахстан иностранцам и лицам без гражданства, если иное не предусмотрено законами Республики Казахстан и международными договорами, ратифицированными Республикой Казахстан.

Заявление на получение выплат за счет добровольных пенсионных взносов (ДПВ) подается в ЕНПФ: в онлайн-формате в личном кабинете на сайте enprf.kz или в мобильном приложении ЕНПФ, а также в любом подразделении Фонда.

Сумму пенсионных накоплений за счет всех видов взносов легко контролировать в режиме 24/7 также в личном кабинете на сайте enprf.kz.

АО «ЕНПФ» напоминает, что своевременное принятие вкладчиком решения о перечислении добровольных пенсионных взносов (ДВП) поможет существенно пополнить свой пенсионный капитал и в дальнейшем получать более высокие выплаты.

5)Наследуются ли добровольные пенсионные взносы?

В случае смерти лица, имеющего пенсионные накопления, в том числе за счет добровольных пенсионных взносов, то они наследуются в порядке, установленном законодательством Казахстана. В частности, наследование пенсионных накоплений осуществляется по завещанию или по закону. Когда завещание отсутствует либо определяет судьбу не всего наследства, а также в других случаях в силу вступает наследование по закону.

6)В чем преимущества добровольных пенсионных взносов?

Стоит отметить, что добровольные пенсионные взносы (ДПВ) граждане платят по собственной инициативе, самостоятельно устанавливая их размер и периодичность. Порядок получения пенсионных выплат за счет ДПВ также определяется получателем самостоятельно в соответствии с пенсионными правилами ЕНПФ. Это одно из преимуществ этого вида взносов.

Работодатели, которые платят ДПВ за своих работников, получают налоговые преимущества. Перечисленные работодателем ДПВ в пользу работника не рассматриваются в качестве дохода физического лица, для работодателя такие расходы подлежат вычету при расчете корпоративного подоходного налога. То есть работодатель в этом случае получает льготы при налогообложении.

7)Инвестируются ли добровольные пенсионные взносы? Можно ли их переводить управляющим инвестиционным портфелем?

Добровольные пенсионные взносы также, как и все виды обязательных, инвестируются и приносят вкладчикам доход. По умолчанию пенсионными активами управляет Национальный Банк Республики Казахстан. Однако вкладчики имеют право на перевод пенсионных накоплений управляющим инвестиционным портфелем (УИП), которые предлагают различные инвестиционные стратегии с разным уровнем доходности и риска. И если обязательные и обязательные профессиональные пенсионные накопления можно перевести УИП до 50%, то добровольные пенсионные сбережения можно передать в управление в полном объеме.

Перевод накоплений УИП происходит по заявлению вкладчика, которое можно подать в электронном формате в личном кабинете на сайте фонда или в любом филиале ЕНПФ. По результатам инвестирования можно менять управляющую компанию, но не чаще одного раза в год. Таким образом, участие в управлении пенсионными активами является еще одним плюсом ДПВ.

18-24 НОЯБРЯ 2025 ГОДА — ВСЕМИРНАЯ НЕДЕЛЯ ПОВЫШЕНИЯ ОСВЕДОМЛЕННОСТИ О ПРОБЛЕМЕ УСТОЙЧИВОСТИ К ПРОТИВОМИКРОБНЫМ ПРЕПАРАТАМ

С 18 по 24 ноября 2025 года медицинская общественность уделяет особое внимание одной из самых актуальных проблем современной медицины — устойчивости инфекций к противомикробным препаратам. Эта глобальная кампания направлена на повышение уровня осведомленности и внедрение передовых методов, предотвращающих дальнейшее развитие и распространение антибиотикорезистентности.

Противомикробные препараты (антибиотики) являются веществами природного или синтетического происхождения, которые обладают способностью уничтожать микроорганизмы (бактерицидное действие), либо подавляют их размножение (бактериостатическое действие).

Историческое открытие Александра Флеминга в 1928 году первого антибиотика пенициллина стало революционным. Во время Второй мировой войны пенициллин спас множество жизней, ведь без антибиотиков оперативные вмешательства стали бы опаснее ввиду повышения угрозы развития заражения крови. С момента открытия антибиотиков эти препараты стали одними из самых мощных средств в арсенале современной медицины, однако их частое применение, а также их использование не по назначению способствовали появлению и распространению устойчивости.

Антибиотикорезистентность развивается в результате мутации микроорганизмов, позволяющих им выживать при воздействии лекарств, которые использовались для борьбы с ними. Со временем эффективность препаратов постепенно снижается и в итоге теряется полностью. Это создает серьезные препятствия для лечения инфекций. Нерациональное использование антибиотиков включает в себя их применение без необходимости в профилактических целях, а также недостаточную дозировку и использование против заболевания, которое данный препарат не лечит.

Предотвращение развития устойчивости к антибиотикам включает в себя соблюдение следующих рекомендаций:

- Применять антибиотики исключительно по назначению врача;
- Воздерживаться от приема антибиотиков без необходимости, даже с профилактической целью;
- Принимать препараты в точной дозировке и в течение всего предписанного срока;
- Проводить профилактические мероприятия, такие как вакцинация, чтобы снизить риск заболеваний;
- Не использовать антибиотики, если они остались после завершения лечения лишь потому, что жаль их выбрасывать.

Вклад каждого из нас чрезвычайно важен для уменьшения резистентности бактерий к противомикробным препаратам!

Берегите свое здоровье, соблюдая эти простые, но важные правила!

Калиякберова Гульмира Серикбаевна,
ГКП на ПХВ Ескельдинская ЦРБ

ЧТО ТАКОЕ ВИЧ-ИНФЕКЦИЯ И ЧТО ТАКОЕ СПИД?

ВИЧ – это сокращенное название вируса иммунодефицита человека, т.е. вируса, поражающего иммунную систему. **ВИЧ** живет и размножается только в организме человека.

При заражении **ВИЧ** большинство людей не испытывают никаких ощущений. Иногда спустя несколько недель после заражения развивается состояние, похожее на грипп (повышение температуры, появление высыпаний на коже, увеличение лимфатических узлов, понос). На протяжении долгих лет после инфицирования человека может чувствовать себя здоровым. Этот период называется **скрытой (латентной) стадией** заболевания. Однако неверно думать, что в это время в организме ничего не происходит. Когда какой-либо возбудитель болезни, в том числе **ВИЧ**, проникает в организм, иммунная система формирует иммунный ответ. Она пытается обезвредить болезнетворный возбудитель и уничтожить его. Для этого иммунная система вырабатывает антитела. Антитела связывают возбудитель болезни и помогают уничтожить его. Кроме того, специальные белые клетки крови (**лимфоциты**) также начинают борьбу с болезнетворным агентом. К сожалению, при борьбе с **ВИЧ** всего этого недостаточно – иммунная система не может обезвредить **ВИЧ**, а **ВИЧ** в свою очередь, постепенно разрушает иммунную систему.

То, что человек заразился вирусом, т.е. стал **ВИЧ**-инфицированным, еще не означает, что у него **СПИД**. До того, как разовьется **СПИД**, обычно проходит много времени (в среднем 10-12 лет).

СПИД

Вирус постепенно разрушает иммунную систему, снижается сопротивляемость организма к инфекциям. В определенный момент сопротивляемость организма становится настолько низкой, что у человека могут развиваться такие инфекционные болезни, которыми другие люди практически не болеют или болеют крайне редко. Эти болезни называются «оппортунистическими».

О **СПИДе** говорят в том случае, когда у человека, зараженного **ВИЧ**, появляются инфекционные заболевания, обусловленные неэффективной работой иммунной системы, разрушенной вирусом.

СПИД – это последняя стадия развития **ВИЧ**-инфекции.

СПИД – синдром приобретенного иммунодефицита.

Синдром - это устойчивое сочетание, совокупность нескольких признаков болезни (симптомов).

Приобретенный - означает, что заболевание не врожденное, развилось в течение жизни.

Иммунодефицит - состояние, при котором организм не может сопротивляться различным инфекциям.

Таким образом, **СПИД** – это сочетание болезней, вызванных недостаточной работой иммунной системы вследствие поражения ее **ВИЧ**.

Калиякберова Гульмира Серикбаевна,
ГКП на ПХВ Ескельдинская ЦРБ специалист кабинета ЗОЖ

МҰЗ ҮСТІНДЕГІ ҚАУІПСІЗДІК ЕРЕЖЕЛЕРІН САҚТАУ ҚАЖЕТ

Қыс мезгілі келгелі, барлық су нысандары жұқа мұзбен жабылады. Мұз аязды үздіксіз күндер болғаннан кейін ғана қатаяды. Мұз беріктігінің жоғалуына алып келетін, қысқа мерзімді еру –өте қауіпті . Барлық адамдар су қоймаларындағы қауіпсіз жүріс-тұрыс қағидаларымен таныс болса да, олардың барлығы сақталмайды. Бұл адамдар коньки тебуге, хоккей таяқшаларын сынауға, шұңқыр дың үстінде қармақпен отыруға, яғни жолды қысқартуға , одан шығатын салдары туралы ойламастан, су айдынынан батыл өту үшін мұз алаңдарына шығады.

Статистикалық мәліметтерге сәйкес, қыс мезгілінде су айдындарында қаза болған адамдар –ер адам-балықшылар, қараусыз қалған балалар, сондай-ақ құтқарушылар кеңестерін елемей, қатпаған, боранды және берік емес мұзға шығатын адамдар болып табылады. Мұз тұрақты аязға дейін мықты емес. Кешік немесе түнгі суықпен бекітілген мұз, аз жүктемеге төтеп бере алуы мүмкін , бірақ күндіз, ол арқылы ағып жатқан еріген сулардан тез қызып, кеукеті және өте әлсіз болады. Бір адам үшін мұздың қауіпсіз қалыңдығы-7 см құрайды, жаяу өткел жасау үшін мұздың қауіпсіз қалыңдығы-15 см және одан көп, автомобильдердің өтуі үшін мұздың қауіпсіз қалыңдығы - 30 см кем емес.

Қайғылы оқиғалар болмауы үшін, мұз үстіндегі қауіпсіздік ережелерін сақтау қажет:

- қандай жағдай болмасын, қараңғы уақытта көріну нашар болған жағдайда (тұман, жаңбыр, қар жауу) мұзға шығуға болмайды;

- өзен арқылы өту кезінде мұз өткелдерін пайдалану қажет;

- мұздың беріктігін аяқтың соққысымен тексеруге болмайды. Егер қатты затпен немесе шаңғы таяқшасымен бірінші күшті соққыдан кейін аз болса да су көрінсе, жүктеме үлкен алаңға бөлінуі үшін мұздан аяқты алмай және оларды иық еніне қойып, тез арада өзінің ізімен жағаға қарай жүру керек;

- су қоймасын мәжбүрлі түрде өту кезінде арылған соқпақтарды ұстану немесе шаңғы арқылы жүру қауіпсіз;

- су айдынынан топпен өткен кезде бір-бірінен 5-6 метр қашықтықты сақтау қажет.

Ескелді ауданы ТЖБ баспасөз қызметі.

ТҮЙІНДІ ТЕРІ ДЕРМАТИТІ – МАЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫНА ТӨНГЕН ҮЛКЕН ҚАТЕР

Соңғы жылдары әлемнің көптеген елдерінде мал шаруашылығына айтарлықтай қауіп тудырып отырған дерттердің бірі түйінді тері дерматиті. Бұл ауру ірі қара малына жұғатын аса жұқпалы вирустық індет болып саналады. Таралу жылдамдығы, экономикалық шығыны және салдары жағынан ол бүгінгі ветеринария саласы үшін ең өзекті мәселелердің бірі болып отыр.

Аурудың табиғаты және таралу жолы: түйінді дерматиттің қоздырғышы Саргірховірус тобына жататын вирус. Инфекция көбіне қан соратын жәндіктер (сарышаян, маса, сона, шыбын) арқылы жұғады. Сондықтан жаз мезгілі әсіресе жауын-шашынды, ылғал кезеңдер аурудың шарықтау уақыты. Сонымен қатар вирус ауру малдың сілекейі, көз жасынан, терісінен бөлінетін сұйықтықтар арқылы да тарайды. Көбінесе бір қорада бірге тұрған, жайылымда қатар жүрген малдар бір-біріне жылдам жұқтырады.

Аурудың ең айқын көрінісі малдың денесінде пайда болатын домалақ, қатты түйіндер. Олар мойын, арқа, желке, аяқ және желін аймақтарында жиі кездеседі. Дерттің алғашқы кезеңінде малдың дене қызуы көтеріледі. Тәбеті төмендейді. Көзінен ірінді ағу байқалады. Өлсіреп, қозғалысы баяулайды. Бірнеше күннен кейін малдың терісінде су толған күлдіреуік пайда болып, кейіннен қатаяды. Бұл кезең мал үшін ең ауыр сәт. Себебі жаралардың ашылуы, ісінуі, терінің қабыршақтануы жануарды қатты әлсіретеді. Сауын сиырларда сүт өнімділігі күрт төмендеп, кейде толық тоқтап қалады.

Түйінді дерматит малдың өліміне жиі әкелмесе де, оның шаруашылыққа тигізер шығыны орасан. Бұл уру сүт өнімділігін төмендетеді. Салмақ қосуды тежейді. Терінің сапасын төмендетеді. Ауру малды емдеуге және карантинге көп шығын жұмсатады. Экспорттық талаптары қатаң елдерге өнім шығару мүмкіндігі де уақытша тоқтайды. Сондықтан бұл індетпен күрес тек бір фермердің ғана емес, бүкіл аймақтың ортақ міндеті.

Қазіргі ветеринарияда түйінді дерматиттің алдын алудың ең сенімді жолы вакцинация. Вакцина малдың иммунитетін күшейтіп, аурудың таралуын бірнеше есе азайтады. Сонымен қатар, мал ұстайтын орындардың санитариялық тазалығы, жүйелі дезинфекция және жайылым ауыстыру да аса маңызды. Ауру анықталған жағдайда, дертті мал дереу оқшауланып, қора-жай толық зарарсыздандырылады. Қалған малға шұғыл вакцинация жүргізіліп, ветеринариялық бақылау күшейтіледі. Түйінді тері дерматиті қарапайым тері ауруы емес, ірі қара шаруашылығына тікелей қауіп төндіретін аса жұқпалы індет. Оның таралуы тек бір шаруашылыққа емес, тұтас өңірдің экономикалық тұрақтылығына әсер етеді. Сондықтан мал иелері сақтық шараларын назардан тыс қалдырмай, ветеринариялық талаптарды уақытылы орындауы қажет.

Малдың саулығы елдің азық-түлік қауіпсіздігінің кепілі. Өрбір азамат осы жауапкершілікті сезінгенде ғана қауіпті індеттердің алдын аламыз.

ДӘУРЕН ӘДІЛБЕКҰЛЫ
Ескелді ауданының Мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторы

МОНШАНЫҢ ПАЙДАЛАНУ КЕЗІНДЕГІ ӨРТ ҚАУІПСІЗДІГІ ЕРЕЖЕЛЕРІ

Моншаларда өрттердің пайда болуының ең жиі себептері: өрт қауіпсіздігі ережелерін бұзу, пеш жабдықтарын пайдалану ережелерін бұзу, отты абайсыз пайдалану, Электр жабдықтарын пайдалану ережелерін бұзу. Негізгі себептердің бірі мас күйінде отты абайсыз қолдану болып табылады.

Моншаның, Каминді, пешті пайдалану кезінде-өрт қауіпсіздігі ережелерін қатаң сақтау қажет. Монша салу немесе пеш пен Каминді жобалау кезінде өрт қауіпсіздігі маңызды фактор болып табылады. Жағымсыз салдардан аулақ болу үшін ваннаның, пештің немесе каминнің құрылысы мен пайдалану ерекшеліктеріне назар аудару керек.Моншаның ағаш, демек, жаңғыш бөліктері оқшауланғанына немесе пештің ыстық бөліктері мен мұржадан едәуір қашықтықта алынғанына көз жеткізу керек. Оқшаулау үшін жанбайтын материал немесе жылу өткізгіштігі төмен материал болуы мүмкін.

Пеш пен мұржаларды бақылау және жарықтарды уақтылы жөндеу қажет. Түтін арналарын жиналған күйеден үнемі тазалап отыру керек.Шатырдың құбырмен байланысы (жабынның кез-келген түрі) шатырлы болаттан жасалған түтін жағасымен қорғалуы керек.

Пештерді отынмен жағу кезіндегі өрт қауіпсіздігі және қатты отынның басқа түрлері.

Пеш жағу кезінде өрт қауіпсіздігін сақтау өте маңызды, өйткені пешпен жылытылатын үйлердегі барлық өрттердің жартысына жуығы пештер мен түтіндіктердің ақаулығынан, сондай-ақ олардың дұрыс пайдаланылмауынан болады.

Ағаш шамамен 300 градус температурада жанса да, өздігінен жану тек 100 градусқа дейін қыздырылған заттармен ұзақ уақыт байланыста болуы мүмкін. Нәтижесінде, еден аралық және шатыр үй-жайлары арқылы түтін құбырларының өту орындарына ерекше назар аудару қажет.

Өрттің алдын алудың негізгі талабы-гумараттың барлық ағаш бөліктері пеш пен мұржадан жеткілікті қашықтықта болуы керек немесе олардан жақсы оқшауланған болуы керек, ол үшін кірпіш, асбест немесе саз ерітіндісімен сіңдірілген киіз қолданылады.

Еденді өрттен қорғау үшін оттықтан кездейсоқ түсіп кеткен көмірден, пеш есіктерінің алдына шатыр темір парағы төселеді.

Шатырдағы көтергіш сазды ерітіндімен қапталған және кептіруден кейін ағартылған. Бұл ақ фонда көтергіштің ақауларын анықтауды жеңілдету үшін қажет.

Есіңізде болсын, өрт қауіпсіздігінің барлық нормалары мен ережелері адам өмірімен жазылған және осы нормалардың кез келген бұзылуы ерте ме, кеш пе сіздермен қайғылы өзіл ойнайды.

ӨЗІҢІЗДІ ЖӘНЕ ЖАҚЫНДАРЫҢЫЗДЫ ҚОРҒАҢЫЗ!

Өрт шыққан жағдайда 101 телефонына қоңырау шалыңыз

Ескелді ауданы ТЖБ баспасөз қызметі.

Меншік иесі: «ЕСКЕЛДІ ЕЛІ» ЖШС директор - бас редактор Инкар Ерболқызы НҰРСҰЛТАНОВА. Редакцияның телефоны 3-19-15	Газет қазақ және орыс тілдерінде аптасына бір рет жұма күні шығады.	Эл. мекенжайымыз: Eskeldi_eli@mail.ru Газет ҚР Инвестициялар және даму Министрлігінің байланыс, ақпараттандыру және ақпарат комитетінде 2015 жылғы 16 қарашада тіркеліп, № 15692-Г куәлігі берілген. Регистрационное свидетельство № 15692-Г от 16 ноября 2015г. выдано Министерством по инвестициям и развитию РК, комитетом связи, информатизации и информации.	Газет материалдары редакцияның компьютерлік орталығында беттеледі. Газет «Гамма-принт» Республикалық полиграфиялық баспа кешені» ЖШС-ның баспаханасында басылады. Баспаханың мекен-жайы: 050061, Алматы қаласы,Райымбека көшесі, 369-үй	Редакция мекенжайы: индекс 040500 Қарабұлақ ауылы, Сатпаева көшесі, 67 үй.	Осы шығарылымның таралымы 1900 Тираж 1900 Тапсырыс 1692 Көлемі 2 баспа табақ.	Авторлардың мақалалары редакцияның көзқарасын білдірмейді. Опубликованные материалы не обязательно отражают точку зрения редакции. Компьютерная верстка Д.ДАУРЕНҚЫЗЫ
---	---	---	---	--	--	--